

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 23 MAART 1938

No. 1160

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postcheque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

Blz.

DE UITVOERENDE ORGANEN IN HET VOOR-ONTWERP KINDERBIJSLAGVERZEKERING door Prof. Mr. C. W. de Vries	212
Het verzekerd loonbedrag en de te verwachten uitgaven inzake het voor-ontwerp kinderbijslagwet door H. E. B. Schmalhausen	214
Beleggingswet en beleggingsschaarschte door E. F. Philipp	215
De Rijksmiddelen over Februari 1938	218
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De concurrentie tusschen Italiaansche en Noordzeehavens en een eventueele Italiaansch-Duitsche overeenkomst door A. Giordano	219
De New Deal zonder programma door Dr. F. Pinner	220
AANTEKENINGEN:	
Verlaging van den binnenlandschen boterprijs....	223
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	223
INGEZONDEN STUKKEN:	
Geen loontoeslagen door Dr. Ir. B. Bölger met Naschrift door A. Kaan.....	224
MAANDOLJFERS:	
Emissies in Februari 1938	225
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	226
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	227, 230
Groothandelsprijzen	228-229

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De onrust op de wisselmarkt heeft zich in de afgelopen week nog geaccentueerd. Vrijdag jl. steeg de Dollar dan ook tot 1.81 $\frac{1}{16}$, om daarna geleidelijk iets terug te loopen tot 1.807 $\frac{1}{16}$. Hoewel in mindere mate bleef ook het Pond hier vastgesteld en schommelde tusschen 8.97 en 8.98. Dat het Guldensaanbod intusschen niet van alarmeerenden omvang is geveest of is, zou men kunnen afleiden uit het feit, dat het Egalisatiefonds al dien tijd niet in de markt is geweest. Zou het Fonds Guldens hebben opgenomen, dan had men mogen verwachten, dat aan de koersstijging van Pond en Dollar reeds heel spoedig een einde zou zijn gekomen. Nu vond de markt feitelijk een luchtledig tegenover zich; vrijwel geen aanbod van valuta's doch uitsluitend vraag. Uit het feit echter, dat tegelijk met de stijging van den contanten koers van Ponden en Dollars het disagio hierop niet onaanzienlijk steeg, mag men afleiden, dat men de zwakke houding van den Gulden als van zeer voorbijgaanden aard beschouwt.

Een merkwaardig verschijnsel is, dat men momenteel voorkeur aan Dollars boven goud geeft, hetgeen met de toch nog altijd bestaande mogelijkheid van een verdere depreciatie van den Dollar voor oogen, niet goed vereenigbaar lijkt. Intusschen heeft dit tot een vrijwel onafgebroken goudstroom naar de Vereenigde Staten geleid, hetgeen mogelijk werd door het geheel verdwijnen van de sedert maanden bestaande premie boven de bekende verscheppingspariteit. Wij dienen nu af te wachten, hoe de Amerikaanse autoriteiten zich tegenover deze hernieuwde goudinvasie te weer zullen stellen. Een feit is, dat men eenige weken geleden heeft aangekondigd slechs die hoeveelheid goud te zullen steriliseeren welke een invoer van \$100.000.000 per kwartaal zou te boven gaan. Zet de goudbeweging naar de Vereenigde Staten nog eenigen tijd door, dan zal het moment niet ver verwijderd meer zijn, waarop de autoriteiten inderdaad weer tot sterilisatie zullen moeten overgaan. In dien tusschentijd is dan echter bereikt, dat de reserves der banken weer aanzienlijk zijn gestegen, hetgeen ook de opzet van de Regeering was.

Deze week bracht tevens het decreet, waarbij een einde kwam aan het bestaan van de Oostenrijksche Schilling. Voorloopig heeft men als waardeverhouding tusschen Mark en Schilling 1 : 1 $\frac{1}{2}$ aangenomen, nadat eerst geïndiceerd was op 1 : 2. Hoewel laatstgenoemde verhouding ongetwijfeld meer in overeenstemming was met de vóórdien bestaande koersrelatie tusschen Mark en Schilling kan de verhouding 1 : 1 $\frac{1}{2}$ waarschijnlijk als een juistere uitdrukking van de tusschen beide landen bestaande koopkrachtpariteit worden beschouwd. En het is waarschijnlijk op grond hiervan, dat men bereid is hiervoor momenteel een offer, gelegen in de vermindering van het concurrentievermogen van Oostenrijk op de wereldmarkt, te brengen.

Zoowel beleggings- als emissiemarkten ondervonden in gevoelige mate den invloed van de internationale politieke spanningen.

Integralen moesten zelfs meer dan 6 pCt. aan koers inboeten, terwijl zoowel de jongste Nederlandsche als de Indische leening onder pari kwamen te liggen. Gemeenteleeningen hadden in nog sterker mate van koersdruk te lijden; zoo kwam de 3—3 $\frac{1}{2}$ pCt. Rotterdam 1938 Vrijdag op 97 $\frac{15}{16}$ te liggen.

Op de emissiemarkt moesten enkele emissies, w.o. die van Apeldoorn en Hilversum zelfs worden afgelast, waartoe emittenten op grond van de in het leeningscontract met de betrokken gemeenten voorkomende clause, dat de leening slechts dan voortgaug vindt indien zich op of vóór den inschrijvingsdatum geen bijzondere omstandigheden voordoen, zich het recht hadden voorbehouden.

DE UITVOERENDE ORGANEN IN HET VOOR-ONTWERP KINDERBIJSLAGVERZEKERING.

In E.-S.B. van 2 Maart 1938 heeft Mr. Dr. J. van Bruggen een bespreking gewijd aan het vóórontwerp van wet, waarbij regelen in zake een algemeene, verplichte kinderbijslagverzekering voor loonarbeiders worden voorgesteld. Naast de vrije bepaling van het loon naar prestatie, komt een wettelijk geregelde loonbepaling naar behoefte. De premie welke van de werkgevers wordt geheven en de loontoeslagen, welke aan de arbeiders toekomen worden door de wet uniform geregeld. De premie is uitgedrukt in één bepaald percentage van het loon zonder verder eenige differentieering; de toeslagen staan telkens in gelijke verhouding tot het dagloon. Bedrijfsgewijze-regeling is uitgesloten, zoodat de bedrijfstakken thans zullen worden geregeerd door den regel: draagt elkanders lasten.

Wel kent de wet een uitzondering voor twee groote bedrijven (spoorwegbedrijf en mijnbedrijf). En bedrijfsgewijze (bedrijf nu opgevat als complex van ondernemingen)¹⁾ kunnen nog hoogere toeslagen op het loon worden georganiseerd. Overigens heerscht in deze materie van de kinderbijslagverzekering strikte uniformiteit.

Het aanwijzen der organen, belast met de uitvoering dezer wetgeving, geschiedt ter verwezenlijking van een systeem, gebouwd op een theorie.

Is dit niet gevaarlijk?

Het systeem is overigens duidelijk genoeg. De uitvoerende organen, voorgesteld in de nieuwe vóórontwerpen van wet betreffende de verplichte werkloosheidsverzekering en betreffende de verplichte kinderbijslagverzekering voor loonarbeiders — straks volgen nog andere wetten, waarin hetzelfde systeem zal worden toegepast — zijn aldus „gedacht“:

- a. fondsen, bijv. kinderbijslagfondsen beheerd door de bedrijfsraden;
- b. fondsen, bijv. kinderbijslagfondsen beheerd door erkende bedrijfsverenigingen;

Ter verduidelijking zij hier gewezen op het verschil tusschen een bedrijfsvereniging en een bedrijfsraad. De bedrijfsvereniging is een particuliere instelling. De bedrijfsraad is overheidsorgaan.

De *bedrijfsvereniging* deed het eerst in de wetgeving haar intrede krachtens de land- en tuinbouw-ongevallenwet 1922; later bracht ook de gewijzigde Ziektewet een belangrijk deel van de uitvoering dier wet bij, door de overheid erkende, particuliere instellingen. Deze bedrijfsverenigingen, door de wet met een uitvoerende functie belast, worden aan voorwaarden gebonden. De erkenning moet worden verkregen. Algemeen is het oordeel, dat er te veel bedrijfsverenigingen zijn, maar net is moeilijk de belanghebbenden te overreden tot opheffing over te gaan of de erkenning, die reeds is geschied eenvoudig in te trekken.

1) Blijkens de uiteenzetting van den Minister van Economische Zaken in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 9 Maart 1938 bij gelegenheid van de behandeling van het ontwerp Bedrijfsvergunningenwet, wordt het woord „bedrijf“ thans in onze wetgeving in drie betekenissen gebruikt:

1. als vak (boekdrukkersbedrijf);
2. als onderneming (gloeilampenbedrijf Philips);
3. als complex van ondernemingen. In dezen laatste zin wordt de term gebruikt in de Bedrijfsradenwet, dus mede als bedrijfstak of branche, bijv. chemi-grafisch bedrijf als tak van het grafische bedrijf. In ruimeren zin kan men dus zeggen: takken van het grafisch bedrijf werken bijv. samen in de grafische bedrijfsvereniging.

Bij de kinderbijslagverzekering is de bedrijfsgewijze regeling uitgesloten in dien zin, dat voor een complex van ondernemingen een afwijkende regeling, waarin het geheele kindertoeslagsysteem zou worden opgeheven, zoodat de wet dit zelf voor twee bedrijven doet, niet mogelijk is. De wet stelt dus regels, niet het bedrijf voor zich.

Binnen deze uitvoering is nog drieërlei mogelijkheid. Ik geef drie voorbeelden.

Bij de grafische bedrijfsvereniging is de administratie bij een centraalkantoor, waar vele bedrijfsvereniging-administraties zijn geconcentreerd.

Bij de bedrijfsvereniging van het kappersbedrijf doet de bedrijfsvereniging haar administratie zelf door een eigen bedrijfsziekenkas.

In deze beide gevallen is dus sprake van de „vakbedrijfsvereniging“. Daarnaast komt nu nog de algemeene bedrijfsvereniging. Deze laat alle werkgevers als persoon als lid toe en voert voor hen de administratie.

Daarentegen is de *bedrijfsraad* een overheids-instituut, waarin werkgevers- en werknemers-organisaties zijn vertegenwoordigd. De bedrijfsraad kan, krachtens de Bedrijfsradenwet belast worden met de uitvoering van bepaalde wetten. Minister Romme brengt dit artikel der Bedrijfsradenwet terecht tot werkelijkheid, maar daarbij wordt m.i. teveel naar één schema gewerkt.

Overigens is de bedrijfsraad een advies-college voor Regeering en voor belanghebbende partijen. En tenslotte kan een speciale wet over bepaalde onderwerpen aan de bedrijfsraden wetgevende bevoegdheid opdragen.

- c. één rijksfonds (aanvullend), onder verschillende namen, maar in het geval der kindertoeslagen genoemd: Rijkskinderbijslagfonds, beheerd door de Rijksverzekeringsbank en door de territoriale, administratieve en beheerende staatsorganen: de Raden van Arbeid.¹⁾

Op dezelfde wijze zullen de arbeiders-werkloosheidsverzekeringfondsen worden beheerd door drie organen: bedrijfsraad, bedrijfsvereniging (met name door een vakbedrijfsvereniging) en tenslotte ook door een rijksorgaan.

In dit systeem wordt elke afzonderlijke uitvoering ondergebracht. Er wordt niet gevraagd naar het best passende orgaan voor de vereischte uitvoerende functie, althans wordt van die keuze geenerlei verantwoording afgelegd.

Het systeem wordt, voor de uitvoering van de kinderbijslagverzekering, nu al bestreden door Mr. J. van Bruggen, die in E.-S.B. van 2 Maart 1938 betoogt, dat noch de vakbedrijfsvereniging, noch de algemeene bedrijfsvereniging voor de uitvoering van de hier bedoelde uitvoerende functie passende organen zijn.

Maar ik ga verder. Mijn voorstel doet denken aan het geval van de zeven nikkertjes. Mr. Van Bruggen schrapt één der drie organen, nl. de bedrijfsvereniging: „toen bleven er nog maar twee.“ Mijn voorstel strekt er toe ook nog de bedrijfsraden als uitvoerende organen te schrappen: „toen bleef er nog maar één.“ Dat is inderdaad mijn denkbeeld.

De uitvoering van de kinderbijslagverzekering kan zonder eenig bezwaar en met groot voordeel van algemeen centraal beheer en van gedecentraliseerde administratie worden toevertrouwd aan de bekende goede samenwerking: Centrale Rijksverzekeringsbank en gedecentraliseerde, territoriale Raden van Arbeid. (Organen geregeld in de wet van 17 Nov. 1933). Dit kan met grooten eenvoud geschieden, omdat de Raden van Arbeid, ook al zijn deze slechts met een deel van de uitvoering van de Ziektewet belast, toch beschikken over alle loonlijsten der werkgevers. Geen enkele andere organisatie is zóó goed voor de uitvoering van de wet op den kinderbijslag geoutilleerd als de Raden van Arbeid.

* * *

Het plan van de Regeering, doet een systeem voor de uitvoering der sociale verzekering in het algemeen, aan de regeling van de geheele materie vóórafgaan.

1) Deze openbare organen hebben reeds een taak bij de uitvoering van de Ongevallenwet, Ziektewet en Invaliditeitswet. Thans krijgen zij ook een aandeel bij de uitvoering van de kinderbijslagverzekering en van de arbeiders-werkloosheidsverzekering.

Dat is in ons administratief recht, ook op dit gebied, al méér geschied. Niet tot onze vreugde.

Herinnerd behoef maar te worden aan de oorspronkelijke wet-Talma (1913) en aan haar uitvoerend-gezag „systeem”. Het is hier niet de plaats om Talma's ongewijzigde wet (de Radenwet 1913) regelende de uitvoering van Ziektewet en Invaliditeitswet in haar toenmalige redactie te omschrijven en in haar organischen geest te verklaren. De Radenwet bracht een „systeem”, dat om politieke redenen is aanvaard. De meerderheid in het parlement van 1913 die de drie wetten hierboven genoemd „aannam”, heeft ten aanzien der uitvoeringsbepaling slechts aanvaard wat de Regeering en de politiek eischten. Er moest nu eenmaal aan het einde der legislatieve periode 1909—1913 een waardig, nationaal (in den zin der politiek) besluit vallen. Dat was Talma's groote wetgeving. De politieke partijen hadden gewerkt onder hoogen druk. De bezwaren tegen de methode van uitvoering moesten nu eindelijk op zijde worden geschoven¹⁾. De wetsontwerpen op de sociale verzekering en het ontwerp Radenwet kwamen nog juist als wetten in het Staatsblad van Juni 1913.

Maar de Tweede Kamer was het over deze wettelijke regeling ten aanzien van de uitvoering niet waarlijk ééns; over de waarde van het systeem van de uitvoerende organen, waaronder de Raden van Arbeid, werd in en buiten de politiek zeer verschillend geoordeeld. En zóó zijn er ook nu nog goede kenners van de administratie van onze sociale verzekering, die meenen, dat Talma's organisatie, zonder eenige toevoeging, inderdaad de beste zoude zijn geweest.

De Radenwet (1913 S. 203) bracht, — om nu enkele dingen te noemen die voortvloeiden, niet uit de praktische noodzakelijkheid van een „passend” apparaat maar uit een van te voren bedacht systeem — Raden van Arbeid, zelfs voor een gebied van 25.000 inwoners; met ten minste acht leden, welke moesten worden gekozen door werkgevers en door arbeiders. De door de regeering benoemde voorzitter werkte dus samen met de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven in het overheidsorgaan. Gedacht werd in het bijzonder aan groote zelfstandigheid der Raden van Arbeid. Dit geweldige en machtige apparaat bleek niet te hanteeren. De verkiezingen zijn zelfs nooit gehouden. In 1933 werd de wet reeds vervangen door de bovengenoemde wet van 17 Nov. 1933 regelende de organisatie en samenstelling van de organen, die belast werden met de uitvoering der geheele sociale verzekeringswetgeving. Aan zelfstandigheid hebben de Raden van Arbeid toen — overeenkomstig hetgeen reeds in de practijk was geschied — heel wat ingeboet.

De geschiedenis van de wet, van 1933 is zéér leerzaam. De wetgever erkende, dat vroeger aan de theorie veel te veel was geofferd. Nu pas zou er een klein en passend overheidsapparaat komen.

Bij de Ziektewet was ondertusschen een nieuwe, niet-openbare bestuurs- en beheersvorm ingeschoven: naast het overheidsapparaat kwam de bedrijfsvereniging als risico-dragend en uitvoerend orgaan. Het is dit orgaan, dat door Mr. Van Bruggen wordt afgekeurd als orgaan, geschikt voor de uitvoering van de wet op de kinderbijslagverzekering voor arbeiders²⁾. Den bedrijfsraad heeft echter Mr. Van Bruggen niet afgekeurd.

* * *

Ik zou willen adviseeren ook den bedrijfsraad als uitvoerend orgaan te schrappen, omdat bij de uitvoering van de kinderbijslagregeling aan den bedrijfsraad geenerlei macht competeert, welke nuttig,

¹⁾ Nog op 22 Mei 1912 bleek de Kath. fractie in de Tweede Kamer de inzichten van den Minister niet te deelen. Een geheel ander systeem voor uitvoering werd in overweging gegeven. Men sprak voorts veel over een „rationeële” organisatie, maar men aanvaardde een veel te groot apparaat.

²⁾ Zie E.-S.B. van 2 Maart 1938.

in dienst van de uitvoering der wet kan worden aangewend. Wat de bedrijfsraad zou kunnen doen is het verrichten van louter administratief werk. Draagt de wet de formeele uitvoering dezer kinderbijslagverzekering op aan de bedrijfsraden, dan zullen deze lichamen, die niet over een Bureau beschikken, zeker van de gelegenheid gebruik maken om de administratie over te geven aan een algemeen administratie-kantoor, dat zich vrijwillig met die taak wel zal willen belasten, zooals zulks nu reeds geschiedt in opdracht der bedrijfsverenigingen, ten aanzien van de zuiver administratieve taak, verbonden aan de uitvoerige sociale verzekeringswetgeving.

Door de meeste bedrijfsverenigingen zal dit systeem van het overdragen van de administratie aan een centraal administratie-bureau bij haar toepassing van den kinderbijslagverzekering zeker óók weer worden toegepast. De bedrijfsraden zullen dit voorbeeld volgen, zooals zij het ook bij de uitvoering van de Ziektewet hebben gedaan.

Maar nu is er een groot verschil. De bedrijfsvereniging heeft in het geheel der wettelijke regeling der ziekteverzorging naast haar (overgedragen) administratieve taak ook nog een eigen, beslissende, regelende taak.

Bij de uitvoering echter van de kindertoeslagverzekering ontbreekt en voor de bedrijfsverenigingen en voor de bedrijfsraden elke kans op het verrichten van nuttigen arbeid, wanneer de zuiver administratieve functie, welke ook de bedrijfsraad zeker niet passend en goedkoop kan vervullen, vrijwillig is overgedragen.

Immers volgens het systeem van de wet hebben de bedrijfsraden de verplichting tot een jaarlijksche verevening met het Rijkskinderbijslagfonds. Per bedrijf, zelfs wel per gewest van ons land, zal in vele gevallen méér aan premies op het loon worden geheven, dan in datzelfde bedrijf aan kindertoeslagen zal worden uitgekeerd. Bepaalde bedrijven zullen tweemaal of driemaal zooveel premie moeten opbrengen als benodigd is voor de in deze bedrijven zelve toe te kennen bijslagen. De bedrijfsraad kan noch bepalen, dat in zijn bedrijfstak zulke goede loonen worden gegeven dat het kinderbijslagsysteem geen toepassing behoeft, noch den wettelijken kindertoeslag verlagen, noch zelf de premie vaststellen, zonder dat verevening met het Rijkskinderbijslagfonds plaats vindt. Maar waarom dan de bedrijfsraad ingeschakeld?

Zeker, de bedrijfsraden kunnen de kinderbijslag op de loonen verhoogen. Maar dit is een nadere loonregeling invoeren, welke elders is geregeld, immers niet door den bedrijfsraad maar in het collectief contract. (Eventueel kan dit collectief contract worden verbindend verklaard.)

De „beslissing” van den bedrijfsraad welke de Minister zich op dit punt voorstelt, is dus niet anders dan een registratie van den inhoud van het collectief contract. Wanneer dát tot stand is gekomen, heeft de bedrijfsraad slechts te registreren; wanneer het niet tot stand komt, zullen ook de organisaties in den bedrijfsraad (immers precies dezelfde partijen als die van het collectief contract) stil zitten. Een besluit van den bedrijfsraad kan dan niet tot stand komen.

De geheele uitvoering, door bedrijfsraad en door bedrijfsvereniging beide, is een overbelasting der organisatie.

Daarom blijft alleen één rijksadministratie, immers Rijksverzekeringsbank en Raden van Arbeid, over, om deze kindertoeslagverzekering passend uit te voeren.

De bedrijfsraden kunnen echter juist weer uitstekend worden benut bij de uitvoering van de verplichte arbeiderswerkloosheidsverzekering en dat wel, omdat het nu niet gaat om administratie maar om een geheele regeling (naast de wet) van de werkloosheidsverzekering per bedrijf. De bedrijfsraad maakt het eigen reglement. En dit zal geen kleinigheid zijn. Daarbij komt dan nog het beheer der fondsen.

Hier heeft de bedrijfsraad de inning der premies van de werkgevers in handen. Maar er is méér.

De uitvoering der verzekering ten aanzien van de arbeiders komt via den bedrijfsraad praktisch in handen van de vakverenigingen, die in den bedrijfsraad zijn vertegenwoordigd. De arbeidersorganisaties behoeven dus niet — als tot nu toe veelal geschiedt, — te klagen, dat zij worden uitgeschakeld. Het bedrijfsraden-stelsel zal juist voor de arbeidersvakverenigingen een groot terrein van uitvoering kunnen reserveeren. Erkend wordt, dat zij ook een ander deel verliezen door overdracht aan een orgaan, waar de arbeiders zelf immers „bij” zijn.

De bedrijfsraden vinden hun nut in de beradende en in de beslissende functie, niet in de administratieve functie en daarom passen de bedrijfsraden niet als zuiver uitvoerende organen van de kinderbijslagverzekering.

* *

Uit een „Memorie van Toelichting” bij een wetsontwerp is niet altijd veel leering te putten, maar als waarschuwend voorbeeld moge ik vermelden, wat geschreven werd in de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp, dat heeft geleid tot de hierboven vermelde wet van 17 Nov. 1933:

„Het hierbijgaand ontwerp van wet heeft tweeërlei strekking. In de eerste plaats bedoelt het wetsontwerp te komen tot vereenvoudiging in de organisatie van de openbare organen, belast met de uitvoering der sociale verzekering en daarmee tot bezuiniging op de kosten dier uitvoeringsorganen.”

Het loffelijk doel werd in 1933 bereikt. Daarna werd bij de uitvoering van de gewijzigde Ziektewet (1929) weer een nieuw niet-openbaar uitvoeringsorgaan (de bedrijfsvereniging, bekend uit de ongevalverzekering) ingeschakeld. Toen waren er dus weer twee.

Thans komt de Minister van Sociale Zaken met een vast systeem van drie uitvoerende organen. Wordt dit systeem aanvaard, zonder dat in elk geval afzonderlijk gevraagd wordt naar het best passende orgaan, dan mag misschien bijv. tegen 1948 (een historisch belangrijk herdenkingsjaar) een wetsontwerp worden verwacht: „ten einde te komen tot vereenvoudiging in de organisatie van de openbare organen (bijv. de bedrijfsraden), belast met de uitvoering der sociale verzekering en daarmee tot bezuiniging op de kosten dier uitvoeringsorganen.”

Men kan ook trachten in 1938 het dadelijk zóó te doen, dat eenvoud en efficiency van den aanvang af worden betracht.

C. W. DE VRIES.

HET VERZEKERD LOONBEDRAG EN DE TE VERWACHTEN UITGAVEN INZAKE HET VOOR-ONTWERP KINDERBIJSLAGWET.

In de toelichting op het voorontwerp inzake de wettelijke regeling der kinderbijslagverzekering deelt de Minister mede, dat een premie van één percent van het verzekerde loonbedrag voldoende zal zijn, om de middelen voor de bijslag te vinden. Nadere gegevens worden evenwel niet verstrekt, noch wat betreft de grootte van het verzekerd loonbedrag, noch omtrent den totalen omvang van de te verwachten uitkeeringen. Slechts vonden wij in De Nederlandsche Werkgever van 20 Januari 1938 een schatting voor het totale loonbedrag van 1800 millioen.

Daar voor de beoordeeling van het voorontwerp eenig inzicht in bovengenoemde bedragen zeer gewenscht is, hebben wij van beide een schatting gemaakt, waaruit dan tevens geconcludeerd kan worden, of een premie van één percent voldoende zal zijn.

Van het voor de uitkeeringen benodigde bedrag was een berekening alleen voor 1930 mogelijk, daar slechts voor dat jaar gedetailleerde gegevens uit de volks-, beroeps-, en bedrijfstelling beschikbaar zijn.

Voor het gezamenlijk loonbedrag was het laatste jaar waarover gegevens beschikbaar zijn 1935. Onder invloed van de depressie was het totale loonbedrag in dat jaar zeer laag. Daarom geven wij de berekening ook voor 1930, terwijl de benodigde middelen tevens voor 1935 geschat werden, zij het dan ook dat deze laatste schatting zeer ruw is.

* *

De kring der verzekerde personen komt in het algemeen overeen met die van de ziekteverzekering, behoudens een tweetal uitbreidingen, nl.:

1e. arbeiders die in loondienst meer dan f 3000 verdienen,

2e. bemanningen van zeeschepen.

Op grond van de eerste uitbreiding is het wenselijk bij de berekening van het totale loonbedrag als uitgangspunt niet de Ziektewet te nemen, waaronder slechts personen vallen met een looninkomen beneden f 3000, maar de Ongevallenwet. In dat geval moet er evenwel rekening mee worden gehouden, dat indien voor personen in dienst van een publiekrechtelijk lichaam een regeling is getroffen inzake de toekenning van een kinderbijslag, welke niet ongunstiger is dan de wettelijke regeling, die personen van de toepassing der wet kunnen worden uitgeschakeld. Ditzelfde geldt voor personen in dienst van de Nederlandsche Spoorwegen en de Mijnondernemingen in Limburg. Daar deze groepen wel onder de Ongevallenwet vallen, moet het totale loonbedrag volgens de ongevallenstatistiek dus met hun loon verminderd worden.

Het verzekerd loonbedrag volgens de drie ongevallenverzekeringen was in:

	1930	1935
	In millioenen Guldens	
Ongevallenverzekering ¹⁾	1805	1280
Land- en Tuinbouw Ongevallenverzek. ¹⁾	175	127
Zeeongevallenverzekering ¹⁾	47	26
Totaal in mill. guldens	2027	1433

¹⁾ Ontleend aan de Jaarcijfers voor Nederland, 1936.

Dit bedrag moet worden verminderd met het loon van het personeel in dienst van de Overheid, van de Nederlandsche Spoorwegen en van de Limburgsche Mijnen. Dit leidt tot het volgende resultaat:

	1930	1935
	In millioenen Guldens	
Bruto totaal	2027	1433
Overheidspersoneel ²⁾	125	90
Personeel Ned. Spoorw. ³⁾ ..	78.4	58.3
Personeel Limb. Mijnen ³⁾ ..	61.2	39.5
Netto totaal	265	138

Netto totaal

²⁾ Schatting.

³⁾ Ontleend aan Ongevallenstatistiek 1936.

Het verzekerd loonbedrag zou dus in 1930 rond f 1760 millioen hebben bedragen en in 1935 rond f 1250 milioen.

* *

Het tweede punt, de berekening van de voor de kinderbijslag noodige middelen, geeft meer moeilijkheden. De hiertoe benodigde gegevens werden door ons hoofdzakelijk ontleend aan de volks-, beroeps-, en bedrijfstellingen van 1930. Daar een aantal gegevens niet bekend waren, was het vaak noodig te werken met evenredigheden, ook daar waar het bestaan hiervan twijfelachtig is. Voor de schatting van 1935 moesten de cijfers van 1930 gecorrigeerd worden. Ten deele was dit mogelijk aan de hand van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Voor de rest werd weer zoo veel mogelijk met evenredigheden gewerkt.

In 1930 waren er volgens de gezinsstatistiek in totaal 3.752.000 ⁴⁾ kinderen. Hiervan waren rond 1.5 millioen derde of later kind, d.i. ca. 40 pCt. Het totaal aantal kinderen tot 15 jaar bedroeg 2.432.000 ⁴⁾.

⁴⁾ Uitkomsten der Volkstelling 1930.

Nemen wij hier ook de verhouding van 40 pCt. aan, dan zijn er $40/100 \times 2.432.000 = 973.000$ kinderen beneden 15 jaar die derde of later kind zijn.

Volgens de beroepstelling waren in 1930 in totaal 1.647.000 mannen gehuwd of gehuwd geweest. Deze mannen hadden dus 973.000 kinderen beneden 15 jaar, welke derde of later kind waren.

Tot de in loondienst werkende personen (bedrijfs- hoofden voor anderz rekening, bedrijfsleiders of meesterknechts, arbeiders) behoorden volgens de beroepstelling 1.878.000 mannen, waarvan 998.000, d.i. 53.1 pCt. gehuwd waren. Deze aantallen zijn voor onze verdere berekening niet bruikbaar, daar zij ook werklozen enz. omvatten.

Volgens de bedrijfstelling werd loonarbeid verricht door 1.100.512 mannen. Dit aantal moet verminderd worden met 80.000 personen in dienst der Spoorwegen en der Mijnen. Het totale aantal loonarbeid verrichtende mannen wordt dus rond 1.020.000. Nemen wij aan, dat het volgens de beroepstelling gevonden percentage van 53.1 voor het aantal gehuwden ook hier geldt, dan zijn van deze 1.020.000 dus gehuwd 542.000.

Onder de bedrijfstelling vallen niet de landarbeiders. Volgens de beroepstelling waren er in 1930 86.000 gehuwde landarbeiders, zoodat het totaal aantal gehuwden in loondienst wordt 628.000. Dit is 38.1 pCt. van het totaal aantal gehuwde mannen (1.647.000).

Deze 628.000 mannen hebben, bij aanneming eener evenredigheid, $38.1/100 \times 973.000$ kinderen boven het tweede kind, dat is dus 371.000 kinderen, die voor een toeslag in aanmerking komen.

Om na te gaan of een premie van 1 pCt. voldoende is om de uitkeeringen te dekken, moeten wij dus nagaan wat het gemiddelde jaarloon in 1930 was.

Het gemiddelde dagloon volgens de ongevallenstatistiek was f 4.23, het gemiddelde jaarloon dus f 1.270. Voor de kinderbijslagverzekering ligt het hooger, omdat voor de ongevallenverzekering loonen beneden f 1.50 voor f 1.50 worden gerekend, terwijl het voorontwerp kinderbijslagwet deze grens op f 3 stelt (art. 25). Indien wij dus het gemiddelde jaarloon in 1930 voor dit doel op f 1.350 stellen, dan is de gemiddelde bijslag per kind 3 pCt. hiervan, dat is f 40.50.

Voor 371.000 kinderen is dan noodig rond f 15.03 miljoen. 1 pCt. van het totaal verzekerd loonbedrag in 1930 zou bedragen hebben f 17.62 miljoen, zoodat een marge van f 2.6 miljoen beschikbaar zou zijn geweest voor administratiekosten enz.

* * *

Beschouwen wij thans de toestand in 1935.

Uit de bevolkingsstatistiek valt af te leiden dat van 31 December 1930 tot 31 December 1935 de bevolkingsgroep beneden 15 jaar is toegenomen met netto 52.600 personen. Zoodat boven is berekend zou hiervan 40 pCt. derde of later kind zijn. Dit is rond 21.000, zoodat de geheele groep derde en latere kinderen beneden 15 jaar zou omvatten 994.000 kinderen.

Het aantal werklozen in die periode is toegenomen met 280.000¹⁾.

Hiervan zouden gehuwd zijn geweest 53.1 pCt. d.i. 133.000 indien men althans aanneemt, dat de berekende verhouding tusschen het aantal gehuwde mannen en het totaal aantal mannen in loondienst ook hier voorkomt. Het totaal aantal gehuwde mannen in loondienst zou dan zijn gedaald tot bijna 500.000, maar, rekening houdende met de bevolkingstoename, stellen wij het op 540.000.

Het totale aantal gehuwde mannen zal ca. 1.700.000 bedragen hebben. Het aantal gehuwde mannen in loondienst is dus gedaald tot 31.8 pCt. van het totale aantal gehuwden.

¹⁾ Dit aantal is niet nauwkeurig, daar door administratieve maatregelen in 1935 een grooter deel der werklozen bij de organen voor arbeidsbemiddeling stond ingeschreven dan in 1930.

Het aantal voor de bijslag in aanmerking komende kinderen is dus $31.8/100 \times 994.000 = 316.000$.

Volgens de ongevallenstatistiek was het gemiddelde dagloon in 1935 f 3.64, dat is dus een gemiddeld jaarloon van f 1.092. Voor de kinderbijslagverzekering stellen wij het op f 1.220. Het verschil tusschen beide bedragen is in 1935 grooter dan in 1930, omdat een relatief grooter deel der inkomens beneden f 3 ligt.

De gemiddelde bijslag per kind is dus f 36.60. Voor 316.000 kinderen is dus noodig een bedrag van 11.6 miljoen. Voor administratiekosten enz. zou in 1935 dus zijn overgebleven 0.9 miljoen.

* * *

Aan de gevonden cijfers zal men niet te veel gewicht mogen toekennen. Het lijkt ons zeer wel mogelijk, dat men met hetzelfde recht andere schattingen kan maken, en zoo tot afwijkende resultaten zou komen. Wel meenen wij uit deze berekeningen de conclusie te mogen trekken, dat men met een premie van 1 pCt. van het verzekerd loon de uitgaven zal kunnen dekken.

De Kinderbijslagwet zal eventueel in geen geval voor 1939 of 1940 in werking kunnen treden. Het heeft weinig zin zich te verdiepen in speculaties omtrent de te verwachten hoogte van de loonsom tegen dien tijd. Uit de gegevens over 1930 en 1935 blijkt wel, hoe geweldig de schommelingen van het totale loonbedrag zijn. Wel kan worden gezegd dat het onwaarschijnlijk is, dat de eerste jaren het peil van het topjaar 1930 overtroffen zal worden.

De benedengrens is moeilijker aan te geven. Het is wel zeer waarschijnlijk dat de totale loonsom in 1937 hooger is geweest dan in 1935, hoewel iedere schatting uitermate speculatief is, daar de gegevens ontbreken. Het loonbedrag over 1936 zal dat over 1935 weinig onlopen hebben. De beide belangrijkste posten, het verzekerd loonbedrag volgens de Ongevallenwet en dat volgens de Land- en Tuinbouwongevallenwet waren in 1936 resp. f 1.258 miljoen en f 131 miljoen, tegenover resp. f 1.280 miljoen en f 127 miljoen in 1935¹⁾. Samen waren zij dus f 18 miljoen lager.

Omtrent het voor de bijslagen noodige bedrag valt nog minder te voorspellen. Het is evenzeer als het totale loonbedrag in sterke mate afhankelijk van de conjunctuur, maar daarnaast staat het natuurlijk sterk onder invloed van het verloop van het geboortecijfer.

H. E. B. SCHMALHAUSEN.

¹⁾ Maandschrift van het C.B.S. 30 October 1937.

BELEGGINGSWET EN BELEGGINGSSCHAARSCHE.

Naar bekend, bepaalt de z.g. „Beleggingswet” van 29 December 1928 (gewijzigd bij wet van 29 November 1929, S. 685) op welke wijze de gelden van de Rijkspostspaarbank, van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, van den Postchèque- en Girodienst en der diverse andere Rijksfondsen¹⁾ moeten worden belegd.

Trots de tijdelijke, als noodmaatregel toegepaste, vermindering der Rijksbijdragen, nemen de activa dezer instellingen en fondsen jaarlijks met belangrijke bedragen toe. De invloed van deze fondsvorming en daarmee ook van de Beleggingswet op onze kapitaalmarkt is dan ook aanzienlijk.

Bovendien bestaat in den laatsten tijd de neiging, om belegging volgens het schema der Beleggingswet ook voor andere beleggingsinstituten dwingend voor te schrijven, welke tendens bijv. duidelijk naar voren komt in het voorontwerp inzake de personeelfondsen.

Waar nu de grootste geldnemers op onze kapitaalmarkt, nl. de Nederlandsche Staat, de Provincies en Gemeenten momenteel streven naar vermindering resp. beperking van verdere toeneming der schul-

¹⁾ T.w. het Ongevallenfonds, het Landbouwongevallenfonds, het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds en het Ouderdomsfonds B.

den, loont het de moeite eens te onderzoeken, of de door bedoeld schema aangewezen beleggingsgebieden wel voldoende ruimte laten, om het aanzienlijke bedrag der jaarlijks belegging zoekende gelden te kunnen opnemen. Daarbij valt dan te bedenken, dat een groot aantal andere fondsen, spaarbanken, stichtingen en ook levensverzekeringmaatschappijen in de praktijk voor een groot deel van hun gelden plaatsing zoeken op hetzelfde gebied, dat door de Beleggingswet als „veilig terrein” voor de Rijksfondsen is afgebakend. In vele gevallen zou dit ongetwijfeld ook zonder het bestaan van de Beleggingswet worden gedaan, in een vrijwillig streven naar zoo groot mogelijke soliditeit. Vaak wordt echter ook door de statuten of reglementen belegging volgens het „schema der Beleggingswet” voorgeschreven, terwijl vele bestuurders van fondsen, waar dit niet het geval is, zich voor de zekerheid aan dit schema houden, omdat zij zich dan nu eenmaal „gedekt” kunnen achten.

Bij de beoordeeling van de vraag, of het in de wet aangegeven beleggingsveld wel voldoende ruimte laat, moet dus met de concurrentie van de andere institutioneele beleggers op dit terrein wel degelijk rekening worden gehouden.

Het is niet voor het eerst, dat dit probleem gesteld wordt: reeds in 1933 erkende de meerderheid der Commissie-Patijn in het verslag omtrent haar onderzoek naar het systeem van belegging van gelden der Rijksfondsen, dat het beleggingsveld zeer beperkt was en dat deze beperking in sommige tijden bezwaar had opgeleverd, hetwelk zich ook in de toekomst weer zou kunnen voordoen, terwijl de heer Lindner in een afzonderlijk advies voorspelde, dat aan de tijdige belegging van de middelen der Rijksfondsen onoverkomelijke bezwaren in den weg zouden staan, zoodra aan de reeks van groote Staatsleeningen een einde zou komen. Hoe juist deze voorspelling was, moge uit het volgende blijken.

* * *

De bij de Beleggingswet uitverkoren fondsen, zijn, voor zoover het belegging op een termijn van langer dan 6 maanden betreft:

- a. Nationale Schuld;
- b. schuldbrieven ten laste van Nederlandsche provinciën, gemeenten, waterschappen, veenschappen en veenpolders;
- c. schuldbrieven door den Staat, Nederlandsche provinciën, gemeenten, waterschappen, veenschappen en veenpolders, rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing gewaarborgd;
- d. schuldbrieven ten laste van Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao of door deze rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing gewaarborgd, alsmede schuldbrieven ten laste van eenig onderdeel van dit gebied met eigen geldmiddelen;
- e. schuldbrieven uitgegeven door maatschappijen, welke spoorwegen in Nederland of Nederlandsch-Indië in eigendom hebben of exploiteeren;
- f. schuldbrieven ten laste van maatschappijen, welker aandeelenkapitaal voor ten minste de helft aan den Staat in eigendom toebehoort;
- g. schuldbrieven, uitgegeven door overeenkomstig de Nederlandsche wet opgerichte, uitsluitend in Nederland werkende hypotheekbanken of uitgegeven door overeenkomstig de Nederlandsche wet opgerichte maatschappijen, die uitsluitend ten doel hebben het ter leen verstreken van gelden aan of onder garantie van gemeenten, provinciën en waterschappen in Nederland, of aan gewesten of gedeelten van gewesten in Nederlandsch-Indië, welke krachtens de wet geldleeningen mogen aangaan;
- h. schuldvorderingen, gewaarborgd door het recht van eerste hypotheek op onroerende goederen in Nederland gelegen.

Tot dusverre heeft men geen moeite gehad, dergelijke beleggingen voor spaargelden te vinden, omdat in de twintiger jaren en gedurende de depressie de Nederlandsche Staatsschuld en vooral ook de Gemeenteschulden snel gestegen zijn:

Van 31 December 1919 tot 31 December 1933 steeg de Nationale Schuld met	f 540.000.000
tegelijktijd stegen de Provinciale Schulden met	„ 186.000.000
de Gemeenteschulden (zonder Rijksvoorschotten) met	„ 1.065.000.000
de geconsolideerde Indische Schuld met	„ 829.000.000
Het saldo der ingeschreven hypotheeken steeg in die periode met	f 2.620.000.000
De schulden der Nederlandsche Spoorwegen stegen in die periode met	f 57.000.000
die v. d. Deli Spoorweg met „ 12.000.000	
	f 69.000.000

waartegenover een vermindering in de schulden der Nederl. Indische Spoorwag-maatschappij stond van 7.000.000 zoodat de spoorwegschulden per saldo stegen met „ 62.000.000

Het totaal acres in de periode eind 1919 tot eind 1933 bedroeg derhalve f 6.071.000.000 of per jaar gemiddeld rond f 433.500.000.¹⁾

Het was dus in die jaren niet moeilijk, gelden op wettelijk geoorloofde wijze te beleggen. Echter is toen duidelijk gebleken, dat het groote reservoir van belegging zoekende gelden het aangaan van schulden voor de Overheid en meer in het bijzonder voor de gemeenten zoo gemakkelijk heeft gemaakt, dat een „vlotte” leeningspolitiek en een aanmerkelijke uitbreiding der gemeentelijke bemoeiingen er het gevolg van zijn geweest. De consequenties dezer snelle toeneming van de overheidschulden zijn maar al te goed bekend: de schuldenlast drukte steeds zwaarder en vormde een steeds ernstiger bedreiging voor het financieele evenwicht van ons Overheidsbestel.

Intusschen is sedert 1934 het beeld ten eenenmale gewijzigd:

Van 1 Januari 1934 tot 1 Januari 1936 verminderde de gevestigde Staatsschuld met	f 17.000.000
De schuld der provinciën veranderde practisch niet	
De gemeenteschulden ¹⁾ (zonder Rijksvoorschotten) namen nog met	f 5.600.000
De gevestigde Indische schuld ²⁾ vermeerderde in deze jaren met	„ 114.600.000
Daarentegen liep het aantal ingeschreven hypotheeken terug met	„ 73.300.000
terwijl de Nederlandsche Spoorwegen, de Nederl. Indische Spoorweg Mij. en de Deli Spoorweg Mij. tezamen hare schulden met ongeveer	„ 11.700.000
verminderden.	
	f 120.200.000
	„ 102.000.000

Per saldo bedroeg de toeneming der gezamenlijke schulden in deze twee jaren dus slechts rond f 18.000.000 of gemiddeld per jaar f 9.000.000,

¹⁾ Hierbij valt aan te teekenen, dat de toeneming der ingeschreven hypotheeken waarschijnlijk een overdreven beeld geeft van den toewas van het uitstaande bedrag aan hypotheecaire vorderingen, daar hypotheeken, waarop geregeld wordt afgelost, veelal voor het gehele bedrag blijven ingeschreven tot het tijdstip harer algeheele delging.

De cijfers der schulden van waterschappen, veenschappen en veenpolders, waarin volgens de Beleggingswet ook mag worden geïnvesteerd, staan ons niet ter beschikking, doch deze kunnen dit beeld nauwelijks belangrijk wijzigen; ook niet de toeneming van schulden van ondernemingen, waarin de Regeering voor meer dan de helft van het aandeelenkapitaal deelneemt. De pandbrieven, obligatiën van de Bank voor Gemeente-Crediet e.d. mag men verwaarlozen, omdat deze in hoofdzaak reeds in een der boven-genoemde posten begrepen zijn.

²⁾ De totale Indische schuld *verminderde* sedert 1934: de stijging der gevestigde schuld is uitsluitend een gevolg van consolidatie van vlottende schuld.

zoodat voor belegging van het accres der meergenoemde Overheidsfondsen slechts zeer weinig wettelijk toegestaan nieuw beleggingsmateriaal beschikbaar kwam.

Hoewel de volledige gegevens ons nog niet ter beschikking staan, meenen wij te mogen aannemen, dat de sinds 1934 bestaande situatie ook sedert begin 1936 niet veranderd is: Weliswaar steeg de gevestigde schuld van 't Rijk in 1936 met f 165.000.000, maar de Indische schuld verminderde met f 24.500.000. De ingeschreven hypotheken waren op het eind van het jaar f 62.000.000 lager; op de spoorweschulden vonden aanzienlijke aflossingen plaats, terwijl vermoedelijk het totaal der provinciale en gemeentelijke schulden in 1936 eerder iets gedaald zal zijn.

De jongste ontwikkeling der emissietechniek heeft voorts tengevolge, dat ook al dalen de *totale* schulden der provincies en van zekere gemeenten niet, toch door afsplitsing van het kortlopende deel der te converteeren leeningen en bestemming daarvan voor kasgeldbelegging der banken het beschikbare materiaal voor de *kapitaalmarkt* verder wordt beperkt.

Voegen wij nog hieraan toe, dat het nominale bedrag der door andere Nederlandsche instellingen en vennootschappen uitgegeven, ter beurze van Amsterdam genoteerde, in Guldens luidende schuldbrieven van eind 1934 tot eind 1936 met ca. f 70.000.000 *daalde*, zoodat particulieren en instellingen, die meer vrijheid van beweging hebben dan het schema der Beleggingswet toelaat (levensverzekeringmaatschappijen enz.) ook op ander gebied de mogelijkheid van belegging van nieuw bespaarde gelden binnen Nederland steeds kleiner zagen worden, dan is een verklaring voor de groote geldruimte hier te lande niet moeilijk te vinden, ook zónder dat men met den terugkeer van vóór het loslaten van den gouden standaard uit Nederland gevluht kapitaal rekening houdt.

* * *

In het bovenstaande werd in grove trekken het aanbod van beleggingsmateriaal, passend in het schema der Beleggingswet, besproken. Gaan wij nu na, welke bedragen jaarlijks nieuw belegd moeten worden, dan vermelden wij in de eerste plaats, dat volgens de meergenoemde Commissie-Patijn voor de verschillende Rijksfondsen jaarlijks voor gemiddeld ongeveer f 180.000.000 belegging moet worden gezocht. Weliswaar is het accres in de laatste jaren abnormaal klein geweest door de tijdelijke vermindering der Rijksbijdragen, maar toch is ook thans voor het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds naar ruwe raming f 30.000.000 à f 40.000.000 en voor den Postchèque- en Girodienst ongeveer f 10.000.000 's jaars te beleggen, tezamen dus f 40.000.000 à f 50.000.000.

Naar hierboven werd uiteengezet, ontmoeten de Rijksfondsen op de kapitaalmarkt voorts de concurrentie van de levensverzekeringmaatschappijen, die jaarlijks ongeveer f 50.000.000 à f 60.000.000 nieuw te beleggen hebben, en van de particuliere pensioen- en spaarfondsen, die naar schatting f 20.000.000 à f 25.000.000 nieuw kapitaal per jaar vormen. Nemen wij aan, dat het saldo tegoed bij de spaarbanken min of meer stationnair is, dan komen wij toch tot een totaal van nieuwe kapitaalvorming door de Rijksfondsen en andere beleggingsinstituten van de orde van grootte van f 110.000.000 à f 135.000.000 's jaars.

Omtrent de *individuele besparingen* ontbreken ons betrouwbare gegevens. Echter mag men in elk geval aannemen, dat die in 1937 groter zullen zijn geweest en ook in 1938 nog groter zullen zijn dan in de periode 1931—1936. Bedenkt men, dat eind 1936 slechts ongeveer één derde der wettelijk toegestane beleggingspapieren zich in het bezit van institutioneele beleggers bevond, dan is het duidelijk,

dat ook de *individuele* spaargelden op de markt voor deze fondsen nog steeds een belangrijke rol spelen.

Welke gevolgtrekkingen moet men nu uit het bovenstaande maken?

1. De telken jare wederkerende vraag naar nieuwe, wettelijk toegestane beleggingen zal bij gebrek aan nieuw aanbod een steeds hoger koerspeil, resp. een steeds lageren rentevoet voor dat soort beleggingen teweegbrengen.

2. Het valt te vreezen, dat hierdoor het financieele evenwicht van vrijwel alle pensioenfondsen en verzekeringmaatschappijen zal worden verstoord en dat hetzij de premien aanmerkelijk zullen moeten worden verhoogd, hetzij in de toekomst slechts lagere pensioenen dan oorspronkelijk toegezegd zullen kunnen worden uitgekeerd. Voor zoover de premien worden verhoogd, zal de vraag naar wettelijk toegestaan beleggingsmateriaal slechts toenemen en de schaarschte hiervan nog acuter worden. Wat de Rijksfondsen betreft, deze zullen slechts ten deele aan hun doel kunnen beantwoorden en het Rijk zal uit zijn algemeene middelen de tekorten, ontstaande doordat de fondsen op een te hoogen rentevoet zijn gekapitaliseerd, moeten bijpassen.

3. Hervatting der stortingen in de Rijksfondsen op de oorspronkelijke, schaal zou de bovengeschetste moeilijkheden nog vergrooten.

4. Naarmate het nieuwe geld niet in Overheids-schulden kan worden belegd, zal er een additioneele vraag naar hypotheken ontstaan. Of intusschen een groote hoeveelheid *nieuw* geld in hypotheken plaatsing kan vinden, is aan eenigen twijfel onderhevig. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn jaarlijks ongeveer 38.000 woningen benodigd in verband met den groei der bevolking, de noodzakelijke vernieuwingen, enz. In alle jaren sedert 1924 (met uitzondering van het jaar 1936) heeft de nieuwbouw steeds hooger gelegen dan dit cijfer. Het is echter niet onwaarschijnlijk, dat de aandrang der beschikbare middelen tot een ongewenschte overexpansie op het gebied van den woningbouw zou kunnen leiden.

* * *

Welke maatregelen kan de Regeering treffen om in deze situatie wijziging te brengen?

Uit het voorgaande volgt, dat althans *markttechnisch* gesproken niets aan de hervatting van een „vlotte” leeningspolitiek in den weg staat, welke bijv. in dienst zou kunnen worden gesteld van de werkloosheidsbestrijding door de uitvoering van *productieve* werken. De nadruk zij hier wel op het woordje „productief” gelegd en het gevaar van „Fehlinvestitionen” worde terdege in het oog gehouden, want het geheele principe der fondsvorming berust op de veronderstelling, dat de rente der bespaarde kapitalen in de toekomst zal kunnen dienen om uitkeeringen te doen. Worden de bespaarde kapitalen niet *rendabel* belegd, dan mist de fondsvorming haar economische betekenis en wordt de toekomstige belastingbetaler het kind van de rekening.

Een tweede, o.i. onder alle omstandigheden gewenschte, maatregel is de zoo ruim mogelijke openstelling van de Nederlandsche kapitaalmarkt voor credietwaardige buitenlandse geldnemers, teneinde op deze wijze voor een zoo groot mogelijk deel van het niet aan de Beleggingswet gebonden spaarkapitaal een belegging op ruimer gebied mogelijk te maken.

En tenslotte moge de vraag opnieuw onder de oogen worden gezien, of het niet *wenschelijk en zelfs noodzakelijk is, het beleggingsveld volgens de Beleggingswet te verruimen*, bijv. in den zin zooals reeds door de Commissie-Van Vuuren van 1924 en opnieuw door den heer Lindner in 1933 aangegeven. In herinnering zij gebracht, dat de heer Lindner in zijn meergenoemd advies heeft voorgesteld, de beleggingsbevoegdheid der Rijksfondsen gelijk te doen zijn aan

die van particuliere verzekeringsinstellingen en derhalve aan de lijst van fondsen, genoemd in artikel 5 der wet, toe te voegen:

- a. schuldbrieven van volgens de Nederlandsche wet opgerichte en in Nederland gevestigde maatschappijen;
- b. aandelen van volgens de Nederlandsche wet opgerichte in Nederland gevestigde maatschappijen;
- c. schuldbrieven ten laste van buitenlandsche ondernemingen (en publiekrechtelijke lichamen);
- d. in Nederland gelegen onroerende goederen,

waarbij de heer Lindner aanteekende, dat vanzelfsprekend de verplichtingen ook in de toekomst zouden moeten worden gedekt door beleggingen, waarvan rente en aflossing betaalbaar zijn in dezelfde valuta als die verplichtingen, en dat de premiereserve gedekt behoort te zijn in fondsen en vorderingen, welke een vaste rente afwerpen en die tot de klasse der meest solide beleggingen behooren.

Wij zijn van meening, dat de gewijzigde omstandigheden een dergelijke verruiming van het beleggingsveld meer dan ooit noodzakelijk maken.

Het onderwerp is ook daarom actueel, omdat krachtens Artikel 11 der Beleggingswet toch vóór 1 Januari 1939 zal moeten worden beslist, of een deel der wet onveranderd zal blijven.

E. F. PHILIPP.

DE RIJKSMIDDELEN ÓVER FEBRUARI 1938.

Het overzicht van den stand der Rijksmiddelen op ultimo Februari 1938, voorkomende in dit nummer, verschilt niet veel van dat, hetwelk het vorige jaar over dezelfde maand van 1937 werd gepubliceerd. De „overige” middelen gaven ditmaal een gezamenlijke opbrengst van f 33.378.900 tegen f 33.356.000 in dezelfde maand van het vorige jaar en vertoonden derhalve slechts een zeer kleinen vooruitgang (van f 22.900). Uiteraard waren de ontvangsten over de onderscheidene bronnen van inkomst iets anders verdeeld. Verreweg de meeste middelen vertoonden een hooger opbrengstcijfer. Slechts vijf middelen (de invoerrechten, het statistiekrecht, de couponbelasting, de zegelrechten en de loodsgelden) brachten minder op, waarbij vooral de zegelrechten de aandacht trekken, die met niet minder dan f 2.006.800 terugliepen. Neemt men hierbij in aanmerking, dat laatstgenoemd middel door bijzondere omstandigheden in het begin van het vorige jaar abnormaal hooge ontvangsten gaf, dan stelt dit de opbrengst van de afgelopen maand in een iets gunstiger daglicht. Wat de raming betreft, moet worden vastgesteld, dat de totale opbrengst ditmaal f 2.389.800 bij 1/12 van het geraamde opbrengstcijfer ten achter bleef; voor de kleinste maand van het jaar is dit evenwel niet zoo bijzonder ongunstig.

De totale opbrengst over de eerste twee maanden van het jaar bedraagt f 66.719.500 tegen f 63.720.200 in hetzelfde tijdvak van 1937. Dertien middelen droegen tot de vermeerdering bij met een gezamenlijk bedrag van f 5.502.500; de overige vier middelen (de gedistilleerdaccijns, de couponbelasting, de zegelrechten en de loodsgelden) bleven tezamen f 2.503.100 bij de opbrengst van Januari en Februari 1937 ten achter. Tenslotte moge in dit verband nog worden opgemerkt, dat de raming in de verstreken maanden van het jaar niet werd gehaald (nadeelig verschil f 4.818.000). De eerste maanden van het jaar zijn evenwel in den regel niet de voordeeligste.

Uit het bovenstaande blijkt, dat in den loop der middelen tot dusver nog niet veel perspectief zit. Dit is ook de indruk, die bij een nadere analyse van de afzonderlijke heffingen wordt verkregen. De dividend- en tantiëmebelasting blijft goed op peil; het accres bedraagt ditmaal f 223.500; een opbrengst van over het millioen is voor Februari een zeldzaamheid. Daarentegen vertoonden de invoerrechten een daling van f 377.200; de opbrengst bedroeg f 6.582.600 of f 1.584.000 minder dan de gemiddelde maandraming. Daar de ontvangsten in de maanden Januari en Februari van het vorige jaar aan den lagen kant waren,

wijzen de eerste twee maanden van het loopende jaar toch nog een vooruitgang aan van f 12.100. Wellicht hebben wij ook dit jaar met een tijdelijke inzinking te doen, al moet ook ongetwijfeld met de teruglopende conjunctuur rekening worden gehouden. Het statistiekrecht bracht ditmaal ongeveer evenveel op als in Februari 1937 (f 300 minder); gerekend over twee maanden gaf dit middel echter een surplus van f 7.900.

De accijnzen gaven alle een stijging in opbrengst te zien. Het zout verschaft een record-opbrengst (f 300.400 bij een raming van f 166.700), waardoor de ontvangst van Februari 1937 werd overschreden met f 138.200. In den laatsten tijd heeft de zoutaccijns echter buitengewoon lage ontvangsten opgeleverd, zoodat wij hier ongetwijfeld met een reactieverschijnsel te maken hebben. Vermoedelijk heeft de aankondiging van de verbindendverklaring van de Zoutconventie de rust in de zoutindustrie hersteld. Het geslacht gaf f 66.900 meer dan in Februari 1937; de ontvangsten waren in laatstgenoemde maand evenwel bijzonder laag; vandaar, dat aan de stijging van de afgelopen maand niet te veel waarde mag worden gehecht. De wijnaccijns bracht f 44.900 meer op; een ontvangst van f 91.200 is voor de tweede maand van het kwartaal zeer gunstig. Het gedistilleerd gaf een toeneming in opbrengst van f 28.400 en de bieraccijns van f 44.500. Ook bij deze twee heffingen zeggen de cijfers van de eerste twee maanden nog niet veel. De suiker bracht vrijwel evenveel op als in Februari 1937 (f 14.300 meer), doch verschaft ongeveer f 30.000 minder dan de raming. Bij laatstgenoemd middel was de maand Januari jl. evenwel nogal gunstig, zoodat de eerste twee maanden tezamen een surplus van f 432.000 hebben opgeleverd. Tenslotte wees de tabaksaccijns een hoogere opbrengst van f 312.500 aan, waardoor het voordeelig verschil over de reeds verstreken maanden van het jaar opliep tot f 749.800. De oorzaak van deze vrij sterke stijging is niet bekend. Alles bijeengenomen geeft de loop der accijnzen tot dusver reden tot tevredenheid.

De belasting op gouden en zilveren werken ging vooruit met f 4.300, terwijl de omzetbelasting f 547.500 méér in 's Rijks schatkist bracht. Dit laatste middel werkt thans krachtig door; in de eerste twee maanden van het jaar werd reeds f 806.000 meer ontvangen dan in dezelfde periode van 1937. De couponbelasting daalde daarentegen in de afgelopen maand met f 205.800. De zeer vele conversies van den laatsten tijd zullen aan dit ongunstig resultaat wel niet vreemd zijn.

Wat de z.g. conjunctuurheffingen betreft valt allereerst de lage opbrengst van de zegelrechten op, die een daling vertoonden van niet minder dan f 2.006.800, waarvan f 724.500 op rekening komt van een trager vloeien van de beursbelasting. De handel ter beurze is heel wat minder levendig dan in het begin van het vorige jaar; aan den anderen kant oefenen de vele conversieleeningen nog steeds een stimuleerenden invloed op de zegelrechten uit. Gerekend over twee maanden bedraagt de vermindering in opbrengst f 2.132.800. Beter staat het er voor met de registratierechten, die zich in den laatsten tijd bijzonder goed weten te handhaven. In de afgelopen maand werd f 31.900 meer ontvangen dan in Februari 1937. Toch was de ontvangst der afgelopen maand op zichzelf beschouwd niet zoo gunstig; immers er kwam f 317.100 minder binnen dan de gemiddelde maandraming. Doordat de maand Januari echter voor dit middel zeer goed was, hebben de eerste twee maanden nog f 1.032.900 meer opgeleverd dan in het vorige jaar. De economische verbetering komt in dit cijfer toch wel uit.

De successierechten gaven een bijzonder fraaie opbrengst (van f 4.506.500, of f 1.159.700 meer dan in Februari 1937 en f 673.200 boven de maandraming), dank zij de waardevermeerdering van verschillende vermogensbestanddeelen na de muntdepreciatie, die

een jaar geleden in de opbrengst der middelen nog niet tot uitdrukking kon komen. In totaal hebben de twee eerste maanden reeds een voorsprong verschaft van f 1.320.100. Tenslotte gaven de loodsgelden een kleinen achteruitgang te zien (van f 3.500); gerekend over twee maanden bedraagt de daling f 13.100.

Het overzicht van de Directe Belastingen wijkt niet zooveel af van den stand per ultimo Januari jl. Alleen de grondbelasting vertoonde in de afgelopen maand een eenigszins belangrijke toeneming; er is thans f 5.849.000 op kohier gebracht (op 31 Januari jl. f 2.058.900). Vergeleken met den stand van het overeenkomstige dienstjaar op 28 Februari 1937 is er een nadeelig verschil te constateeren van f 1.521.400. Vermoedelijk is hier echter een wat minder snel verloop van de aanslagregeling in het spel, in verband met het te laat vaststellen van opcentenverordeningen. Wat de overige heffingen betreft is het wachten op de aanslagen van het nieuwe belastingjaar. Overigens staan zij alle thans hooger te boek dan op ultimo Februari 1937. Bij de inkomstenbelasting bedraagt het voordeelig verschil f 2.490.900, bij de vermogensbelasting f 979.400, bij de verdedigingsbelasting I f 1.031.200 en bij de belasting van de doode hand f 245.900. Het is intusschen thans nog niet de tijd hieraan bepaalde conclusies te verbinden.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE CONCURRENTIE TUSSCHEN ITALIAANSCH EN NOORDZEE-HAVENS EN EEN EVENTUEELE ITALIAANSCH-DUI TSCH E OVEREENKOMST.

De heer A. Giordano te Savona schrijft ons:

Het vraagstuk van de concurrentie tusschen de Italiaansche havens en die der Noordzee in het algemeen, is opnieuw ter tafel gekomen en trekt in groote mate de belangstelling, daar zoowel de leiders van de Italiaansche, als van de Noordzeehavens, officieel aan de discussie hebben deelgenomen.

Zoo werd eenerzijds in het jaarverslag over 1937 der Kamer van Koophandel van Bremen gezegd, dat de „Abwehrkamf“ met betrekking tot den doorvoerhandel van Centraal- en Zuid-Europa aan de Noordzeehavens was opgedrongen door de Italiaansche havens aan de Adriatische Zee en dat deze strijd voor Duitschland met groote opofferingen was gepaard gegaan.

Daarentegen heeft Carlo Perusino, president van de Azienda dei Magazini Generali del Porto di Trieste, in een door de Italiaansche pers gepubliceerd artikel, er op gewezen, dat de Adriatische havens nooit eenigen strijd aan de Noordzeehavens hebben opgedrongen. In dit verband merkte hij op, dat voor den wereldoorlog het meerendeel van het overzeesch verkeer van de landen, die de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie vormden, over Triëst en Fiume liep, terwijl reeds gedurende de eerste jaren na den oorlog de penetratie van de Noordzee- en van de Baltische havens in het achterland van de havens van Triëst zich ontwikkelde.

Na de in 1925 voor Hamburg en Bremen vastgestelde tarieven — aldus vervolgde Carlo Perusino — is het een feit, dat aan de hand van betrouwbare statistische gegevens kan worden vastgesteld, dat twee derden van het overzeesch handelsverkeer van Tsjecho-Slowakije, een derde van het overzeesch verkeer van Oostenrijk en de helft van het overzeesch verkeer van Hongarije, hun weg nemen over de Noordzee-routes, hoewel het grootste deel van het territorium dezer landen (met een uitzondering voor het Noorden van Tsjecho-Slowakije) zich aangetrokken voelt tot de Adriatische havens.

Wanneer Triëst er in is geslaagd — aldus Perusino's conclusie — een deel van het gedurende den Abessijnschen oorlog en tijdens de toepassing der sancties verloren vervoer te herwinnen, behoort niet gesproken te worden van door de Adriatische havens

aan de Noordzeehavens aangedane concurrentie en het ware wenschelijk, dat tusschen de beide landen (Italië en Duitschland) welke zijn vereenigd door nauwe vriendschapsbanden, in wederzijdsch belang een overeenkomst werd bereikt inzake een bevredigende verdeling van het handelsverkeer tusschen de Adriatische- en de Noordzeehavens.

Deze gedachten van Carlo Perusino schijnen in Duitsche zaken- en scheepvaartkringen niet gedeeld te worden. Op 5 Maart bevatte de Weensche Zoll-Speditions und Schiffahrt Zeitung een artikel, afkomstig uit Hamburg, hetwelk zich richtte tegen de in de Duitsche havens gevoelde concurrentie van Italiaansche havens en betoogde, dat door maatregelen van economischen aard en door middel van spoorwegtarieven de Italiaansche havens der Adriatische Zee bezig zijn door te dringen in het Zuid-Europeesche achterland der Duitsche havens.

* * *

Deze discussie en de geheele kwestie van de beeerde concurrentie tusschen de Adriatische- en de Duitsche Noordzeehavens, verdient de aandacht van de Nederlandsche zakenwereld. Want zonder twijfel, hoe de oplossing tenslotte moge zijn, zij het een Italiaansch-Duitsche overeenkomst, beoogende een verdeling van den handel met de Centraal-Europeesche en Donaulanden, tusschen de Duitsche Noordzee- en de Italiaansche havens, zij het een voortduren van de concurrentie tusschen deze havens, steeds zullen de belangen van de andere Noordzeehavens en de scheepvaartdiensten der Noordzee, zooals de Nederlandschen en de Belgische, er door beïnvloed worden. Indien een vaststelling der spoorwegtarieven als ontoereikend zou worden beoordeeld, zou een eventueele overeenkomst ook maatregelen kunnen omvatten, die het niveau der zeevrachten zouden wijzigen.

De kwestie van een overeenkomst tusschen Italië en Duitschland met betrekking tot het handelsverkeer van Centraal-Europa en de Donau, is ook reeds ter sprake gebracht door Grande Ufficiale Antonio Cosulich, vice-president van de Società Finanziaria Marittima, de holding-company, welke contrôle uitoefent over de Italia-Line, de Lloyd Triestino, de Adriatica Line en de Tirrenia Line. Men kan zich echter moeilijk indenken hoe een dergelijke overeenkomst mogelijk zou zijn, zonder de deelneming van de Roemeensche, Poolsche, Nederlandsche en Belgische havens, die allen belang hebben bij het handelsverkeer waar het hier om gaat.

* * *

Alvorens op de details der kwestie in te gaan, is het in ieder geval noodzakelijk, de volgende cijfers inzake de ontwikkeling van het handelsverkeer over de bovengenoemde havens, te beschouwen.

Uit- en ingeladen goederen (in duizenden tonnen).

	1929	1935	1937
Rotterdam	35.877	28.192	41.878
Antwerpen	24.440	23.234	28.440
Hamburg	26.976	19.810	25.195
Gdynia	2.822	7.475	9.000
Bremen	6.275	6.207	8.094
Danzig	8.560	5.093	5.679
Triest	2.892	2.445	3.170

Zooals uit deze cijfers blijkt, heeft het scheepvaartverkeer te Hamburg gedurende 1937 een stijging vertoond van 5.385.000 ton in vergelijking met 1935, Bremen een stijging van 1.887.000 ton en Triëst een vooruitgang van slechts 725.000 ton. Dit behoeft echter geen verwondering te wekken, wanneer men rekening houdt met het feit, dat gedurende 1935 de scheepvaart te Triëst werd beïnvloed door den Abessijnschen oorlog en de economische sancties. Verder dient men te bedenken, dat het scheepvaartverkeer te Bremen in 1937 een stijging vertoonde van ca. 1.000.000 in vergelijking met 1913, terwijl het scheepvaartverkeer te Triëst een daling heeft vertoond van

ca. 200.000 ton. Deze cijfers bevestigen duidelijk de argumenten van den heer Perusino, in verband met de controverse tusschen de Adriatische en de Duitse Noordzeehavens.

* * *

Er dient evenwel ook rekening gehouden te worden met het feit, dat de scheepvaart van Triëst eveneens den invloed heeft ondergaan van de concurrentie van Gdynia en van de concurrentie der Roemeensche Zwarte Zeehavens. De Poolsche doorvoerhandel is uit Triëst verdwenen, nadat de Poolsche regeering preferentiele tarieven heeft vastgesteld ten gunste van de genoemde Baltische haven en in 1937 was het noodzakelijk voor Italië en Roemenië om tot een overeenkomst te komen met betrekking tot de concurrentie tusschen Triëst en Constanza.

De concurrentie van de Donau-havens gaat nog steeds verder, zooals kan worden afgeleid uit het feit, dat onlangs Fiume en Triëst tot de Hongaarsche Staatsspoorwegen een verzoek hebben gericht, voor het toestaan van gereduceerde tarieven voor verschepingen van levend vee van Hongarije naar de Adriatische Zee, teneinde te voorkomen, dat door de Donau dit vervoer zou worden afgeleid naar de Zwarte Zee.

Triëst heeft evenwel op dit gebied ook een reeks successen geboekt; belangrijke graanverschepingen van de Zwarte Zee naar Tsjecho-Slowakije hebben de Adriatische route gekozen met het oog op de nieuwe graanoverladingsinstallaties, welke in Triëst gebouwd zijn en die sedert kort het lossen en het overladen van ca. 9000 ton graan in ongeveer 48 werkuren hebben mogelijk gemaakt.

Iedere overeenkomst tusschen Italië en Duitsland, welke geen rekening zou houden met deze feiten, zal geen oplossing brengen voor de geheele kwestie van de concurrentie tusschen de Adriatische en de Noordzeehavens.

* * *

Met nog andere omstandigheden moet bij deze kwestie trouwens rekening worden gehouden. De scheepvaart te Genua heeft gedurende 1937 een vooruitgang vertoond, van 1.400.000 ton voor wat betreft den invoer en van 370.000 ton voor wat betreft den uitvoer, in vergelijking met 1936. Wat den invoer betreft, heeft Genua echter nog niet de cijfers van 1928 en van 1913 bereikt. Dit feit heeft de Italiaansche regeering aanleiding gegeven tot de inrichting van ca. 5000 m. haven onder vrijhaven régime, teneinde een verdere ontwikkeling van het handelsverkeer ter compensatie van de daling van den invoer, mogelijk te maken.

In den loop van de eerstvolgende maanden zal de vrijhaven van Geua een feit geworden zijn en het is van aanmerkelijk belang, dat deze vrijhaven zal worden geëxploiteerd op dezelfde basis als de vrijhavens van Triëst en Fiume, door het Consorzio Autonomo del Porto di Genova. Dit feit bewijst, dat Italië's programma met betrekking tot de politiek voor het havenverkeer tevens inhoudt een uitbreiding van de activiteit, ook in het buitenlandsche achterland, van de haven van Genua.

Voorts werd onlangs in Milaan de noodzakelijkheid van een bespoediging der uitvoering van het plan inzake de exploitatie van de Po besproken, welke rivier Milaan met de Adriatische Zee verbindt, speciaal met het oog op het feit, dat Italianen aan de regeering het verzoek hebben gericht, een binnenlandsche scheepvaartdienst te mogen openen van Locarno naar de Adriatische Zee door de Italiaansche meren en langs Milaan. Deze dienst zou de eerste riviervormen vormen tusschen Zwitserland en de zee door Italië.

Onmiddellijk na de bekendmaking van het voornemen tot instelling van een vrijhaven in Genua, hebben Bazelsche cargadoors hun vertegenwoordigers naar Genua gezonden om ter plaatse een onderzoek in te stellen, welk feit toont, dat de invloedfeer van de Italiaansche havens eveneens in de richting van

West-Europa, voor wat betreft de Rijnscheepvaart zal worden uitgebreid.

* * *

Tenslotte dient nog een ander aspect te worden onderzocht in verband met den internationalen invloed der Italiaansche havens en wel de ontwikkeling van den maritiemen doorvoerhandel tusschen overzeesche markten en andere landen rond de Middellandsche Zee, welke plaats vindt via Italiaansche havens, nadat Italië haar handelsscheepvaartverkeer in 1937 heeft gereorganiseerd. Tot voor eenige jaren werden cacao en huiden bv. uit West-Afrika naar Griekenland, Turkije, enz. vervoerd via Noordzeehavens als Londen, Antwerpen, Rotterdam, Hamburg, enz., dank zij de door de Noordzeelijnen vastgestelde gecombineerde tarieven. Thans wordt evenwel veel overzeesche lading, zooals van de Ver. Staten, Latijnsch Amerika en West-Afrika naar de landen aan de Middellandsche Zee vervoerd via Genua, Napels of Triëst. Deze doorvoerhandel raakt niet alleen het eigenlijke vervoer, maar ook den handel in de eigenlijke beteekenis van het woord, sedert gedurende 1936 en 1937 Noorwegen niet alleen naar Genua veel voor Griekenland bestemde kabeljauw en stokvisch zond, maar tevens deze visch op de Grieksche markt verkocht door bemiddeling van Genuesche firma's.

Het is daarom evident, dat de kwestie van den doorvoerhandel via Italiaansche havens en via Noordzeehavens niet alleen kan worden beschouwd uit het gezichtspunt der beweerde concurrentie tusschen Triëst en Fiume eenerzijds en Hamburg en Bremen anderzijds. Deze kwestie dient tevens te worden onderzocht uit een algemeen gezichtspunt, daarbij tevens in aanmerking nemende de belangen van de Belgische en Nederlandsche havens in verband met het Zwitsersche vervoer, den invloed van de activiteit der Poolsche en Roemeensche havens en tenslotte de ontwikkeling van de Italiaansche economische politiek met betrekking tot de Middellandsche Zee.

DE NEW DEAL ZONDER PROGRAMMA.

Dr. F. Pinner te New-York schrijft ons:

De oorzaken van de Amerikaansche depressie.

Indien men den Amerikaanschen zakenman van gemiddeld of zelfs van meer dan gemiddeld formaat vraagt naar de oorzaken van de huidige depressie, dan luidt het stereotiepe antwoord bijna steeds: Het is de groote onzekerheid welke de New Deal-politiek van Washington voor het particuliere bedrijfsleven heeft gebracht. Dit antwoord bevredigt echter niet de wetenschappelijke kringen en natuurlijk evenmin de politieke, voorzoover zij met de politiek van Roosevelt gelieerd zijn. Gold de New Deal-politiek niet in evengroote of in nog sterkere mate toen de conjunctuur verleden jaar nieuwe hoogtepunten scheen te willen bereiken? Bestonden destijds niet precies dezelfde wetten en wetsontwerpen op het gebied van de sociale politiek en dat der belastingen, welke thans het gebrek aan vertrouwen zouden verklaren, zonder dat destijds in zoo hevige mate van conjunctuurdefaitisme gesproken kon worden? Moest het particuliere bedrijfsleven, dat zich door de orderings-experimenten van de New Deal, de bovenmatig hoge en verkeerd geconstrueerde belastingen bezwaard voelt niet in tegendeel hoop putten uit het feit, dat het Congres thans de oekasen van de administratie niet meer zoo blindelings volgt als in de periode vóór het indienen van de wet tot hervorming van het Opperste Gerechtshof, doch een onafhankelijker, kritischer en ten deele zelfs oppositioneële houding heeft aangenomen?

Ongetwijfeld is veel waar van dit tegenargument. De wet inzake het Opperste Gerechtshof is van de hand gewezen, zelfs definitief. Het voorstel inzake de vaststelling van minimumloonen en maximumwerk tijden is verdaagd en zal voor de herfstverkie-

zingen in November van dit jaar wel niet meer op de agenda van het Congres komen. Indien dit voorstel later nog eens ter tafel komt, dan zal het wel een zoo verwaterden vorm hebben, dat het de voornaamste deelen van het bedrijfsleven nauwelijks meer in sterke mate zal kunnen hinderen. Voorts wordt door het Congres een wetsontwerp behandeld, waardoor de meest bestreden belasting, de supertaxe op de onverdeelde winsten der ondernemingen, een zekere verlichting zal ondergaan.

Ontstaan van de depressie.

Dit alles is juist, alhoewel het desondanks geen twijfel lijdt, dat de huidige crisis door de politiek van Washington is ontstaan en dat de groote moeite om haar weer te boven te komen in hoofdzaak aan Washington moet worden geweten. Weliswaar zal men tusschen de factoren van het ontstaan van de depressie en die van haar hardnekkigheid, teneinde een verklaring voor de bovengeschetste tegenstrijdigheden te kunnen vinden, onderscheid moeten maken.

Het moge paradoxaal klinken, doch het is niettemin juist: het ontstaan van de crisis, de omkeer van de dynamische conjunctuurtrend werd niet door de ongezonde elementen veroorzaakt, welke aan de New Deal — echter niet pas sedert dit of het vorige jaar — eigen zijn, doch door de poging van de regeering, om de door kunstmatige middelen gevoede conjunctuurdynamiek weder te normaliseeren en daarmee het bedrijfsleven in gezondere banen terug te brengen.

Toen in het voorjaar van 1937 de uitgaven-politiek betrekkelijk plotseling werd verlangzaamd en er niet alleen naar gestreefd werd, doch ook werkelijk getracht de begroting in evenwicht te brengen, ontstond deze kortsluiting, welke als een factor tot veroorzaking van de crisis heeft gefungeerd. De omvang van de productie werd spoedig sterk ingekrompen en eerst thans werd de last der in de laatste jaren geleidelijk aan het bedrijfsleven opgelegde New Deal-wetten en van die, welke nog konden worden verwacht, ten volle merkbaar.

De voor de productie ongunstige belastingwetten, stamden uit 1935. De winsten van 1936 stegen met de dynamische opwaartsche beweging, welke destijds nog in vollen gang was. De dividenden stegen niet alleen overeenkomstig de gestegen winsten, doch in verhouding nog meer, want de maatschappijen hebben begrijpelijkerwijze gepoogd, zoo mogelijk door algeheele uitkeering de supertaxe op onverdeelde winsten, welke een belasting van nieuw te vormen reserves vormt, te vermijden. Afstand doen van reservevorming is echter iets, dat solide ondernemingen zich wellicht een of twee jaar kunnen permitteeren. Zoolang zij meenen, dat zij zich een dergelijke politiek kunnen veroorloven, wordt weliswaar een belasting als de supertaxe in theorie vijandig aan de productie beoordeeld, in de praktijk echter moet een uitkeeringspolitiek, welke is ingesteld op vermindering van deze belasting, de dynamische koersstijging nog stimuleeren. Heeft deze dynamische beweging zich echter eenmaal omgekeerd, dan openbaart zich ook de aan de productie vijandige druk en ook hier weer met progressieve scherpte. Is de omvang van de productie, in welker stijgende trend al deze drukkende factoren betrekkelijk werden geneutraliseerd, met 30 tot 40 pCt. verminderd, dan ontstaat uit den latenten druk een acute. Doordat er gedurende eenige jaren geen reserves werden gevormd, ontbreken niet alleen de middelen, om de vermindering van de dividenden langzamer te doen geschieden, doch eveneens ontbreken de middelen om de arbeiders in een langzamer tempo te ontslaan.

Het streven naar nivelleering van het conjunctuurverloop.

In geen enkele crisis van de laatste decennia — niet eens in de jaren 1929 en 1930 — hebben deze

beide afbraakprocessen derhalve zich zoo snel voltrokken als in deze crisis van de New Deal, welke toch onder de leuze was begonnen, de schommelingen in bedrijvigheid en winsten te nivelleeren.

President Roosevelt heeft er in een van zijn laatste redevoeringen aanspraak op gemaakt, in verband met de hem gedane verwijten over inconsequentie en veranderlijkheid, dat hij nooit in zijn doeleinden doch ten hoogste in zijn methoden verandering heeft gebracht. Wanneer de prijzen hem te hoog voorkwamen, heeft hij deflationistische maatregelen genomen, wanneer zij hem te laag voorkwamen, heeft hij getracht verbetering aan te brengen door inflationistische maatregelen. Dit kan een in principe juiste methode zijn, en de New Deal zou ondanks al haar principieele zwakheden niet een dermate treurig fiasco hebben behoeven op te leveren, indien de methode der afwisseling van inflationistische en deflationistische maatregelen zich niet zoo sterk, wat de mate betreft, had vergist. Het vraagstuk van juiste doseering is hier wellicht nog belangrijker dan dat van het principe.

Hoe sterk de niveauverandering was, welke van het Amerikaansche bedrijfsleven in de jaren 1936 en 1937 werd verwacht, blijkt uit het volgende: Het tekort van het fiscale jaar 1937 bedroeg op de gewone begroting \$ 2.6 milliard, waarbij nog kwamen \$ 1.8 milliard, welke voor de betalingen van de zg. bonus voor de oud-strijders door middel van „pump priming” in het bedrijfsleven werden gestuwd. In het begrotingsjaar 1938 werd het tekort eerst op 418 millioen geraamd, daarna werd het geleidelijk tot 695 millioen en \$ 1 milliard verhoogd, terwijl het in werkelijkheid ongeveer \$ 1.4 milliard zal bedragen. Het verschil voor beide jaren is ook dan nog buitengewoon groot.

Daarbij komt, dat het in dezen omvang nog slechts boekhoudkundig bestaat. Want de Social Security-Taxes, ten bedrage van ongeveer \$ 1 milliard, welke als gestort kapitaal voor later vervallende ouderdomspensioenen zijn gedacht, werken in de praktijk, daar zij voorloopig tot bestrijding van loopende uitgaven van den Staat worden gebruikt¹⁾, als gewone belastinginkomsten. Zij vangen tot dit bedrag van ongeveer \$ 1 milliard het tekort van het loopende begrotingsjaar op, en voorkomen aldus een verdere inflationistische uitbreiding. Doordat bovendien nog eenige honderden millioenen meer van het tekort door de loopende inschrijvingen op de zgn. babybonds worden vastgelegd, kan in het loopende begrotingsjaar van een noemenswaardige „pump priming” geen sprake zijn, terwijl het vorig jaar, na benutting van de ook toen reeds binnengekomen, weliswaar kleinere bedragen uit de Social Security verzekering, naar schatting nog ongeveer \$ 3.8 milliard door middel van credietschepping in het bedrijfsleven werden gepompt.

Hier vertoont zich dus de groote moeilijkheid van het gemanipuleerde credietwezen. Men wil nu eens met inflationistische injecties dan weder met deflationistische aderlatingen conjunctuurnivelleerend werken, doch men heeft door verkeerde doseeringen het diametraal tegengestelde resultaat verkregen en zal waarschijnlijk nooit het gewenschte resultaat nauwkeurig bereiken.

De President kon zich weliswaar tot op zekere hoogte daarmee verontschuldigen, dat hij den bonus voor de oudstrijders niet heeft gewild en over deze niettemin door het Congres aangenomen wet zijn veto heeft uitgesproken. Nadat het Congres echter over het veto van den President was heengestapt, kan de geldpoliticus Roosevelt, die nu met bestaande feiten rekening moest houden, zich niet met de in den wind geslagen, betere inzichten van den politicus op economisch gebied Roosevelt rechtvaardigen, evenmin

¹⁾ Vgl. E.-S.B. van 15 December 1937: De beleggingen van de Amerikaansche Social Security, door Dr. F. Pinner.

als de voorzitter van de Federal Reserve Board Eccles, de fouten, waaraan hij heeft medegedaan kan vergoelijken, door later te verkondigen, dat de in het begrotingsjaar 1937 zoo gevaarlijk geworden uitkeering van den bonus aan de oudstrijders onschuldig, ja zelfs nuttig geweest zou zijn, indien zij in 1934 had plaats gehad.

De belastingen verlagen of het volksinkomen opvoeren?

De New Deal is in een kuil gevallen, welke zij zelf heeft gegraven, en juist omdat deze kuil zoo buitengewoon diep is, kan het Amerikaanse bedrijfsleven er zoo moeilijk een uitweg uit vinden. Het vraagstuk bestaat daarin, dat de lasten, welke de New Deal op het Amerikaansche bedrijfsleven heeft gelegd omhooggeschroefd zijn en op dit niveau constant blijven, terwijl het productievolume door de sterke dynamische schommelingen zich, voordat het nog den in de conjunctuurperiode van de twintiger jaren bereikten top weder had bestegen, tot een punt zag omlaag gegooid, dat 30 tot 40 pCt. onder het niveau van 1929 ligt.

Hoe zien de saneeringsprogramma's er echter uit, welke door verschillende zijde worden opgesteld? Het bedrijfsleven proclameert belastingverlaging en vestigt er de aandacht op, dat in het begin van de dertiger jaren, dus voor het op gang brengen van de New Deal, de Staatsuitgaven slechts \$ 4 milliard bedroegen, terwijl zij thans tot boven de 7½ milliard zijn opgeschroefd. Deze verhooging echter is grotendeels van structureelen aard, ontstaan door de lasten van de intusschen aangegane schulden en de sociaal politieke hervormingen, welke niet meer eenvoudig ongedaan kunnen worden gemaakt.

De President weet zulks ook en hij heeft derhalve de these opgesteld: Wanneer de Staatsuitgaven niet omlaaggedrukt kunnen worden, dan moet het volksinkomen, dat het vorig jaar slechts \$ 68 milliard bedroeg en in het loopende jaar nog verder zal dalen, tot 90 à 100 milliard worden verhoogd, dus tot een bedrag, waarop de Staatsuitgaven van 7½ milliard dragelijk worden. De moeilijkheid is slechts, het volksinkomen te verhoogden, zonder dat de Staatsuitgaven overeenkomstig medestijgen.

Een inflatorische politiek, welke niet een opvoering van de hoeveelheid der productie, doch slechts een verhooging van de prijzen tot gevolg zou hebben, zal het beoogde doel niet kunnen bereiken. Evenmin een politiek, die slechts op een andere verdeling van het volksinkomen is gebaseerd. Wanneer men de opbrengsten van het bedrijfsleven zoodanig zou veranderen, dat werknemers en boeren van deze opbrengsten meer, industrieele ondernemers en renteniers evenwel minder ontvangen, dan zou men, om de huidige belastingopbrengst te kunnen handhaven, het bestaande stelsel van de inkomstenbelasting moeten wijzigen, hetwelk de groote inkomens zeer sterk en de kleine slechts zeer matig belast. Maar ook dan zou de verhouding van de 7 milliard uitgaven tegenover het slechts op andere wijze verdeelde volksinkomen niet zijn veranderd, de last zou weliswaar anders verdeeld, maar over het algemeen niet minder zwaar zijn.

Het is ook niet juist, dat bij de huidige geremde inflatie een verhooging van de koopkracht der massa, wanneer deze ten koste van het aandeel in de opbrengst van de ondernemers zou gaan, indirect ook de opbrengsten van de ondernemers zou doen stijgen, doordat zij hen in staat zou stellen door gebruik te maken van de degressie voor de vaste kosten, haar winsten te verhoogden. Dit ware slechts dan het geval, indien het Amerikaansche productie-apparaat te groot zou zijn en slechts de volle bezetting zou ontbreken om van de kostendegressie te profiteren. Het productie-apparaat lijdt echter geenszins aan absolute overcapaciteit. De jaren 1929 tot 1937 waren voor de meeste industrieën geen tijden van groote bedrijfs-

expansie en rationalisatie. In de gunstigste gevallen werden verouderde fabrieken vernieuwd of vervangen, en toen dan ook de productie begin 1937 het niveau van 1929 alleen maar weder naderde, waren de meeste industrieën — de lange levertijden bewijzen dit — slechts met groote moeite in staat de bestellingen bij te houden.

Om het volksinkomen alleen door middel van productie-vermeerdering op de gewenschte hoogte te brengen, zijn nieuwe investeringen noodig, d.w.z. die soort werkzaamheden, welke steeds het einde van de depressie teweegbrachten. Ditmaal bestaat er geen overcapaciteit, het ontbreekt ook niet aan investeringsmogelijkheden, doch wat ontbreekt, is de symmetrie tusschen kans en risico. En deze alleen kan particuliere ondernemers aanleiding geven, nieuwe investeringen op een rationeele calculatie-basis te wagen. Deze hinderpalen blijven aanwezig, zoolang de New Deal in zijn huidige vorm blijft bestaan en als gestadig dreigement boven het particuliere initiatief hangt. Indien niettemin moet worden geïnvesteerd, dan kan alleen de Staat dit thans doen en het resultaat zou zijn, dat daarmee stellig wel de lasten, maar niet even zeker het volksinkomen zou toenemen.

Pauze maar onzekerheid.

De huidige New Deal onderscheidt zich van die, welke in 1933 frisch en vrolijk in het leven trad, niet door een andere principieele tendens, doch door de voorwaarden, waaronder hij moet werken. Destijds had de New Deal te maken met een productie-apparaat van het particuliere bedrijfsleven, dat leed aan overcapaciteit en daarnaast met een groote speelruimte voor het scheppen van crediet, welke het mogelijk maakte, de koopkracht der massa geleidelijk aan het productie-apparaat aan te passen, alhoewel ten koste van een enorme toeneming van de Staatsschuld. De New Deal heeft op dezen dynamischen weg niet tijdig halt gehouden en heeft bovendien de ontstane incongruentie versteend, door haar in een proces van structureele hervormingen in te bouwen, dat in enkele jaren trachtte in te halen, hetgeen de Vereenigde Staten in tientallen jaren op sociaal gebied ten achter waren. De geldloonen zijn 24 pCt. hooger dan in 1933, en zij liggen zelfs aanzienlijk boven die van 1929, terwijl in Engeland in hetzelfde tijdvak de stijging van de loonen maar 9 pCt. bedroeg. De reële loonen zijn zelfs met 30—35 pCt. gestegen. De op zichzelf gezonde Social Security verzekering voor ouderdomspensioenen werd in een zeer ongezonnen vorm overijld ingevoerd. Met verlanzaamde deflatie is de uitweg op het oogenblik niet meer te vinden, nadat men het land door een te sterke en te plotselinge deflatiekuur in een crisis heeft gestort, waarin ook weder de oude niet genezen saneeringscomplexen (spoorwegen, markt voor onroerende goederen) acuut zijn geworden en daarenboven nog op het gebied van de public utilities een nieuw saneeringscomplex kunstmatig in het leven werd geroepen.

Doch het is eveneens moeilijk een inflatie op gang te brengen, omdat, ondanks bewapenings- en groote highway-plannen, uitgewerkte projecten voor groote Staatsinvesteringen ontbreken. De President kan bovendien, nadat hij nog tot kort geleden zoo krachtig de melodie van de deflatie heeft gezongen, niet zoo gauw weder in den omgekeerden toonaard vervallen.

De New Deal heeft zijn gestelde doeleinden niet opgegeven, maar weet op het oogenblik niet, hoe er in de practijk verder mee te gaan. Van een sluitende programma-opstelling kan ook geen sprake zijn, niet eens van een sluitende, consequente tactiek. Er bestaan groepen, die op een gemodificeerde N.R.A.-politiek zijn gesteld en aan het bedrijfsleven door een soort corporatief stelsel een bepaalde zekerheid onder staatstoezicht zouden willen geven. Er bestaan andere groepen, welke het bedrijfsleven met het zwa-

re geschut van de anti-trust-politiek benaderen. Ten slotte zijn er kringen, die heimelijk socialisme propageeren. De President weet nog niet, tot welke richting hij zal besluiten. Dit geeft aan het bedrijfsleven iets als een pauze, maar het geeft hieraan lang niet die vrijheid en zekerheid, welke het noodig heeft om krachtig voorwaarts te gaan.

AANTEKENINGEN.

Verlaging van den binnenlandschen boterprijs.

Met ingang van 17 Maart jl. is de Regeering er toe overgegaan, een belangrijke verlaging aan te brengen in den binnenlandschen boterprijs. Aangezien deze verlaging thans een bijzonder karakter draagt, en in nauw verband staat met de wijzigingen, die onlangs in de zuivelsteunpolitiek zijn aangekondigd, willen wij de beteekenis hiervan iets nader belichten.

Vóór 7 November 1937 was er een betrekkelijk los verband tusschen den binnenlandschen groothandelsprijs van boter (= exportprijs + heffing) en de prijs, die aan den boterproducent (alias den melkveehouder) kan worden uitbetaald (= exportprijs + uitkeering).

Terwijl er aanvankelijk een aanzienlijk verschil bestond tusschen heffing en uitkeering, kon wegens het stijgen van den exportprijs, de heffing geleidelijk worden verlaagd, terwijl de toeslag lang niet met hetzelfde bedrag daalde. Tenslotte werden op 7 Nov. jl. heffing en uitkeering aan elkander gelijk gemaakt, zoodat alleen bij export nog een restitutie gegeven werd van deze heffing. Daardoor werd dus de binnenlandsche groothandelsprijs van boter gelijk gemaakt aan den producentprijs.

Deze verandering nu heeft een belangrijke wijziging tengevolge t.o.v. de maatregelen, die kunnen worden genomen, om uit het Landbouwcrisisfonds de vastgestelde uitkeeringen te kunnen betalen. Terwijl de Regeering er voorheen herhaaldelijk toe overging den binnenlandschen boterprijs te verhoogen, of de uitkeering te verlagen, teneinde de steunverleening te kunnen financieren, is dit thans anders geworden.

Een verhooging van de heffing heeft thans automatisch ook een verhooging van de uitkeering tengevolge. In tegenstelling met voorheen werd het derhalve na 7 November zoo, dat een verhooging van de heffing en dus van den binnenlandschen boterprijs, voor het Landbouwcrisisfonds een grootere uitgaaf beteekent. Immers wordt de heffing slechts geheven op de in het binnenland geconsumeerde boter, terwijl de uitkeering op de geheele productie moet worden betaald. Practisch is het thans zoo, dat voor boter nog alleen moet worden betaald, de op de uitgevoerde boter verleende restituties.

Motieven.

Na deze uiteenzetting omtrent onze boterpolitiek, zal het duidelijk zijn, dat het verlagen van den boterprijs in het binnenland thans tegengestelde financiële gevolgen heeft dan vóór 7 November. De voorheen minder gunstige toestand van het Landbouwcrisisfonds, was een rem om tot een voor dit fonds nadeelige verlaging van den binnenlandschen boterprijs over te gaan. Ook kan men aannemen, dat het Landbouwcrisisfonds vóór 17 Maart bij een prijs voor den veehouder van *f* 1.45 en een exportprijs van omstreeks *f* 0.80, groote uitgaven moest besteden aan den boterexport. Hoe meer het tijdperk van groote boterproductie naderde, hoe grooter deze uitgaven werden. Vooral indien de boterprijs straks weer een normale seizoendaling zou vertoonen, zou een te hooge prijs, de uitgaven van het fonds voor de steunverleening aan de melkveehouderij onrustbarend doen stijgen.

Wat derhalve sinds het begin van de crisisjaren zelfs niet mogelijk bleek, is thans voor de Regeering wenschelijk geworden, nl. een boterprijs van *f* 1.30. Deze prijs komt zonder meer in handen van den pro-

ducent, zoodat thans in zekeren zin van een „belasting” op de boter geen sprake meer is.

Gevolgen.

Deze belangrijke verlaging van den boterprijs is ook daarom van beteekenis, omdat thans voor het eerst in de laatste jaren, weer een belangrijk verschil wordt aangebracht tusschen zomer- en winterprijs. Dat verschil — hoewel kunstmatig tot stand gebracht — wijst toch weer op een terugkeer tot meer natuurlijke verhoudingen. Inderdaad kan de boter in den zomer goedkooper worden geproduceerd dan in den winter en een verschil tusschen zomer- en winterprijs van 15 ct. per kg, lijkt ons dan ook geenszins overdreven (in voorgaande jaren was het gemiddeld verschil tusschen den boterprijs in zomer en winter ongeveer 5 ct. per kg).

Eén van de gevolgen hiervan kan zijn, dat de *boterconsumptie in den zomer toeneemt*, hetgeen op zijn beurt weer neerkomt op een rem op den boteruitvoer naar Engeland in den zomer. Zodoende kan deze maatregel ook een gunstigen invloed uitoefenen, op de *regelmaat van onzen boteruitvoer* naar Engeland in zomer en winter.

Temeer mag men een vrij belangrijke vergrooting van de boterconsumptie in den zomer verwachten, aangezien tot nog toe niet gebleken is, dat de Regeering ook de heffingen op margarine en andere spijsvetten en oliën gaat verlagen. Indien men deze prijsverlaging bedoelt als een maatregel om een differentiatie aan te brengen tusschen zomer- en winterprijs van den boter, dan ligt dit standpunt ook voor de hand. Immers voor de productie van margarine is van een seizoenbeweging als bij de boterproductie weinig of niets te bespeuren. Geheel los hiervan staat de vraag, of de gemiddelde verhouding tusschen boteren margarineprijs — over een langer tijdperk bezien — wel juist is. Heeft men echter eenmaal een bepaalde verhouding vastgelegd, dan is het rationeel, dat de boterprijs des zomers relatief iets lager en des winters desnoods iets hooger is.

Involed op de prijzen van andere zuivelproducten.

De aangekondigde verlaging van den boterprijs, zal ook zijn invloed uitoefenen op de prijzen, die de *kaasproducent* en de *producent van melkproducten* voor hun producten kunnen maken, echter niet rechtstreeks op de marktprijzen van deze producten.

Voor de verschillende kaassoorten bestaat ook thans nog een vrije prijsvorming. De toeslag, die daarenboven aan den producent wordt uitgekeerd, is echter evenredig aan het bedrag van de restitutie op boter en wordt derhalve met de verlaging van deze restitutie verlaagd. Temeer is dit van beteekenis, daar ook voor de kaasprijzen zelf een daling niet uitgesloten moet worden geacht.

Voor melkproducten (condens en melkpoeder), wordt ook het bedrag van den toeslag verlaagd, hetgeen uiteraard alleen voor den veehouder van beteekenis is. De heffing op melkpoeder ondergaat geen verandering, daar deze niet rechtstreeks van de heffing op boter afhankelijk is.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Febr. zijn volgens C. Czarnikow:

In tons	1938	1937	1936
Duitschland.....	1.705.000	1.347.000	1.270.000
Tsjecho-Slowakije	537.000	484.000	413.000
Frankrijk	797.000	715.000	858.000
Nederland.....	242.000	259.000	275.000
België	205.000	167.000	200.000
Hongarije.....	101.000	118.000	100.000
Polen	442.000	369.000	366.000
U.K. Geïmp. suiker	418.000	394.000	332.000
„ Binnenl. „	202.000	226.000	185.000
Europa.....	4.649.000	4.079.000	3.999.000
V.S. Alle havens	201.000	167.000	182.000
Cubaansche havens	167.000	145.000	184.000
Cuba binnenland.....	301.000	226.000	266.000
Java	503.000	501.000	1.079.000
Totaal.....	5.821.000	5.118.000	5.710.000

INGEZONDEN STUKKEN.

GEEN LOONTOESLAGEN.

Dr. Ir. B. Bölger schrijft ons:

In zijn artikel over loontoeslagen in E.-S.B. van 16 en 23 Febr. jl. somt de heer A. Kaan in het eerste deel wel een aantal bezwaren op tegen het geven van loontoeslagen, doch daarnaast noemt hij verschillende voordeelen, terwijl de algemeene conclusie is, dat de schrijver het stelsel van loontoeslagen wel een aantrekkelijke en doeltreffende maatregel voor de bestrijding der werkloosheid acht.

In het tweede deel volgt dan een „Gedankenexperiment”, dat naar mijn meening met loontoeslagen niets meer te maken heeft en het geheele tegenwoordige stelsel van belooning van in loondienst verrichten arbeid dermate omver gooit, dat het weinig zin heeft, over een mogelijke verwezenlijking ervan binnen afzienbaren tijd, te discussieeren.

Intusschen zijn daardoor de principieele beteekenis en de gevolgen van loontoeslagen wel wat in het gedrang gekomen, en omdat het daar per slot van rekening om gaat, lijkt het mij goed een en ander nog eens nader te belichten.

Aangezien loontoeslagen slechts verdedigd kunnen worden door het beruchte rekensommetje, dat al zoo dikwijls tot onjuiste redeneeringen heeft geleid, n.l. dat de Overheid toch werklozensteun moet uitkeeren en zij er dus steeds voordeel bij heeft, wanneer de som der toeslagen maar lager is dan het totaal der door deze toeslagen uitgespaarde werklozensteun, moet men er zich in de eerste plaats rekenschap van geven, dat de ondersteuning van de werklozen feitelijk tweërlei is.

Ten eerste de uitkeering die de werklozen krijgen bij wijze van overbrugging tusschen twee perioden van werken. Deze kan min of meer op een lijn gesteld worden met uitkeering bij ziekte of ongeval en kan voorwerp van verzekering zijn. In elk bedrijf, het eene meer of langer, het andere minder of korter, komen bij de daarin werkzame arbeiders tijden van werkloosheid voor en het is voor het geheele economische leven van groot belang, dat gedurende dien tijd van werkloosheid, degenen die daardoor worden getroffen, hun gewone dagelijksche leven zooveel mogelijk kunnen blijven leiden. Een daarvoor geldende voorziening moet en kan uiteindelijk door het betrokken bedrijf zelf worden geregeld en betaald. Het is naar mijne meening de groote verdienste van het voorontwerp-Romme, dat het van dit beginsel uitgaat.

Daarnaast staat de voorziening, die getroffen moet worden door de overweging, dat in een land als Nederland, met een betrekkelijk hoog welvaartspeil, niet alleen niemand van honger mag omkomen, doch ook, dat zij, die het voorrecht hebben, door te werken dit betrekkelijk hooge welvaartspeil te kunnen genieten, tot op zekere hoogte verplicht zijn om gezamenlijk hen, die, hoewel zij daartoe wel in staat zijn, door omstandigheden buiten hun eigen wil, geen plaats in het productie-proces kunnen krijgen, een redelijk bestaan te verschaffen.

Dit is geen armenzorg, doch een uitdrukking van gemeenschapszin, die een volk als het onze zich kan permitteeren en waartoe het, mits met handhaving van den prikkel voor den betrokkene om werk te zoeken, ook verplicht is. De kosten van deze voorziening behooren op het belastingbiljet te komen.

Dit is de eene kant van de rekensom, waarvan de som der loontoeslagen de andere zou zijn. Maar dan ziet men, dat een loontoeslag in totaal gelijk aan de totale kosten der eerstgenoemde overbruggingsuitkeering bij werkloosheid, die het bedrijf zelf zou moeten betalen, geen zin heeft, omdat dan het bedrijf een bedrag, dat het als loon zou kunnen betalen, zou moeten afzonderen, om daarmee het arbeidsloon door een toeslag te verhoogen. Bovendien is de nor-

male werkloosheid waarom het hier gaat, min of meer eigen aan het bedrijf en zal dus, ook met een toeslag, niet te vermijden zijn.

De loontoeslag moet dus dienen voor de bestrijding van de in tweede instantie genoemde werkloosheid en moet door de Overheid bekostigd worden, d.w.z. de gemeenschap staat een deel van het gezamenlijk inkomen der bevolking af om een bedrijf, dat economisch geen redelijk loon kan betalen, in staat te stellen dit wel te doen. Het bedrijfsleven is echter opgebouwd op economische fundamenten en wordt beheerscht door economische motieven. Laat men daarbij sociale overwegingen gelden op grond waarvan een loontoeslag ter vervanging van de werklozensteun, zooals hier wordt bedoeld, gemotiveerd zou worden, dan tast men de fundamenteele maatstaven van het economische leven aan, waardoor binnen korten tijd elk economisch begrip van onderlinge verhoudingen zou zijn verdwenen.

Een bedrijfsleven dat niet wordt beheerscht door economische motieven en mogelijkheden, doch dat wordt bepaald door sociale ideeën en wenschen, zou van het bedrijfsleven, zooals het in den internationalen economischen strijd om het bestaan werkelijk is, een soortgelijk beeld geven als operettes ons van sommige Balkanstaten plegen te vertoonen.

Dit principieele gevaar schuilt naar mijne meening in het geven van loontoeslagen en hoewel wij er ons, voorzover ik het zie, in ons land niet direct ongerust over behoeven te maken, dat de Overheid tot een algemeene invoering van loontoeslagen zou besluiten, meen ik toch de aandacht op dit gevaar te moeten vestigen.

In dezen tijd, waarin zoovele economische beginselen vergeten of begraven schijnen te zijn, moeten wij er zorg voor dragen, datgene wat er nog over is, vlekkeloos te bewaren en er vooral niet tegen optien om ten aanzien van „oude waarheden” een weinig conservatief te zijn.

Slechts in twee gevallen kan m.i. een loontoeslag als tijdelijke maatregel verdedigd worden, n.l.:

a. wanneer het zeer nadrukkelijk gaat om het behoud van een oud, gevestigd bedrijf, dat door bijzondere omstandigheden in, naar het zich laat aanzien, tijdelijke moeilijkheden is gekomen en door een lager dan redelijk te achten loon in den kostprijs te verrekennen, in stand gehouden kan worden (verg. diamantindustrie Amsterdam);

b. als een vrij snel aflopende trainingstoelage voor vakarbeiders die door langdurige werkloosheid bij de nieuwe werkmethode niet dadelijk de volle productie kunnen halen (bolknaksigarenmakers) of wanneer er voor de fabricage van nog niet hier te lande vervaardigde artikelen zeer speciale vakkennis wordt vereischt en de loonkosten voor den gewonnen all-round vakarbeider gedurende den tijd dat hij zich moet inwerken te hoog zouden worden.

In andere gevallen zijn loontoeslagen uit den boeze.

N a s c h r i f t : In bovenstaande beschouwing trekt Dr. Bölger ten strijde tegen het toekennen van loontoeslagen als middel om de werkloosheid te bestrijden, waarbij hij aanknoopt aan mijn publicatie over dit onderwerp, die in E.-S.B. van 16 en 23 Februari jl. is verschenen. Als ik de bedoeling van Dr. Bölger goed begrijp, gaan zijn bezwaren uitsluitend tegen het toekennen van toeslagen op de loonen van werkloze arbeiders die boven een bestaande bezetting worden tewerkgesteld. Zulk een toeslageregeling wordt door mij echter geenszins „een aantrekkelijke en doeltreffende maatregel voor de bestrijding van de werkloosheid” geacht, zooals Dr. Bölger uit mijn artikel afleidt. Integendeel. Ik heb mijn bezwaren tegen zulk een stelsel in mijn betoog min of meer uitvoerig behandeld en kwam tot de slotsom dat het toekennen van loontoeslagen in dezen vorm, geen doelmatig middel is om de werkloosheid te bestrijden, zij het dan ook dat ik er de voorkeur aan gaf, om bij een

grootte en langdurige werkloosheid, van dit onvolkomen middel gebruik te maken boven lijdzaam toezien. Ik heb voorts getracht aan te toonen dat in plaats van het geven van loontoeslagen op grondslag van het „beruchte rekensommetje”, de Overheid op een juiste en economisch verantwoorde wijze de werkloosheid kan bestrijden door middel van de door mij geschetste wijze van verrekening der vaste kosten van den arbeid. Een deel van de door de oude wijze van beloning van den arbeid ontstane werkloosheid wordt aldus voorkomen, terwijl de Overheid altijd nog door een deel der vaste loonkosten op de belastingbetalers af te wentelen, een middel in de hand heeft om de bedrijven te prikkelen meer arbeiders tewerk te stellen en op deze wijze de werkloosheid te bestrijden. Nu Dr. Bölger op het gedeelte van mijn beschouwingen waarin ik getracht heb via de vaste kosten van den arbeid een bijdrage tot de oplossing van het werkloosheidsvraagstuk te geven, niet ingaat, omdat hij verwezenlijking van de door mij uiteengezette beginselen van loonverrekening binnen afzienbaren tijd niet mogelijk acht, zou ik zijn bestrijding van het loontoeslagstelsel in den ouden vorm onbesproken kunnen laten, omdat ik hiervan evenmin een voorstander ben, ware het niet dat ik vrees dat het betoog van Dr. Bölger aanleiding kan geven tot misvatting omtrent de hier behandelde vraagstukken.

In zijn uiteenzetting onderscheidt Dr. Bölger tweeërlei soort werkloozenuitkeering: de overbruggingsuitkeering die kan worden uitgekeerd „bij wijze van overbrugging van twee perioden van werken” en daarnaast „de voorziening, die getroffen moet worden door de overweging, dat in een land als Nederland, met een betrekkelijk hoog welvaartspeil, niet alleen niemand van honger mag omkomen, doch ook dat zij, die het voorrecht hebben, door te werken dit betrekkelijk hoge welvaartspeil te genieten, tot op zekere hoogte verplicht zijn om gezamenlijk hen, die, hoewel zij daartoe wel in staat zijn, door omstandigheden buiten hun eigen wil, geen plaats in het productieproces kunnen krijgen, een redelijk bestaan te verschaffen”.

Tegenover den overbruggingstoelag, die gegeven wordt „tusschen twee perioden van werken”, en die dus alle arbeiders betreft die na korteren of langeren tijd weer aan den slag komen, stelt Dr. Bölger de zorg voor alle overige werklozen, dus de permanent-werklozen, waarvan de kosten „op het belastingbiljet behooren te komen.”

Met deze laatste zienswijze kan ik volkomen instemmen: het onderhoud van hen voor wie geen volgende periode van werken meer komt, is een taak van de gemeenschap die hiertoe uit het geheele maatschappelijke inkomen — niet alleen uit de inkomens der werkenden! — de middelen moet putten. Een loontoeslag bestemd voor hen die zonder dien toeslag zelfs in de hause zonder werk zouden blijven en welke, zooals Dr. Bölger constateert, op grond van sociale overwegingen zou worden gegeven, acht ik even verwerpelijk als hij. Het is onjuist om te trachten deze categorie arbeiders langs dezen weg in het productieproces in te schakelen.

Wat de schrijver echter betoogt met betrekking tot den overbruggingstoelag, die in zijn gedachtengang voor het meerendeel der werkloze arbeiders wordt gegeven — men mag althans verwachten dat in Nederland van de thans werkloos zijnde arbeiders een groot deel toch eens weer werk zal krijgen — is mij niet recht duidelijk. In den aanvang van zijn polemiek zegt hij op het door mij geschetste stelsel van verrekening van de vaste kosten van den arbeid niet te zullen ingaan en zich te zullen bepalen tot een behandeling der eigenlijke loontoeslagen, die de Overheid uit de bespaarde steungelden beschikbaar stelt en dus eveneens uit de belastingpenningen komen. Verderop spreekt hij echter van een loontoeslag gelijk aan de kosten der „overbruggingsuitkeering bij werkloosheid die het bedrijf zelf zou moeten betalen.” Hieruit valt af te leiden dat hij doelt op het betalen

van premien voor de werkloosheidsverzekering in den geest van het wetsontwerp-Romme. Dat het geen zin zou hebben dat de bedrijven de kosten dragen van de werkloosheid die inhaerent is aan hun eigen productie, lijkt mij in strijd met de beginselen der economie. Elke productie behoort haar eigen kosten te dragen en alleen zeer belangrijke redenen mogen de Overheid doen besluiten een deel dier kosten ten laste van de openbare kassen te brengen. Zulke redenen waren, en hiermede blijkt ook Dr. Bölger het eens te zijn, b.v. aanwezig toen het toeslagstelsel voor de Amsterdamsche diamantindustrie werd ingevoerd.

Het geven van trainingstoelag voor vakarbeiders die door langdurige werkloosheid bij de nieuwe werkmethode niet dadelijk de volle productie kunnen halen of zich in de fabricage van geheel nieuwe producten moeten bekwalen, is een vorm van financiering van vakopleidingskosten en staat geheel buiten het vraagstuk der loontoeslagen.

A. KAAN.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1938.

Staatsleeningen	f 507.045,—
zijnde:	
<i>Denemarken:</i>	
Koninkrijk Denemarken	
f 12.615.000 1) 4% obl. à	
101 (101½) %	f 507.045,—
Prov. en Gemeentel. Leeningen 2)	,, 8.235.456,25
zijnde:	
<i>Nederland:</i>	
Prov. Zuid-Holland	
f 2.000.000 3% obl. à	
99¼ %	f 1.985.000,—
Gem. Arnhem f 1.684.000 3)	
3% obl. à 100%	,, 973.000,—
Gemeente 's-Gravenhage	
f 12.860.000 4) 3% obl. à	
99⅞ %	,, 1.773.925,—
Gem. 's-Hertogenbosch	
f 1.500.000 3% 25-jarige	
obl. à 99¾ %	,, 1.496.250,—
Gem. Voorburg	
f 2.025.000 3—3½ % obl.	
à 99¼ %	,, 2.007.281,25
Bank- en Credietinstellingen 5)	
Industriele Ondernemingen 6)	,, 636.000,—
zijnde:	
<i>Nederland:</i>	
<i>Aandeelen:</i>	
Dok- en Werf-Maatschappij	
Wilton—Fijenoord N.V.	
f 600.000 aand. 7) à 106% f	636.000,—
Scheepvaart-Maatschappijen	,, 272.500,—
zijnde:	
<i>Nederland:</i>	
<i>Obligatiën:</i>	
N.V. Reederij van der	
Schuyt f 500.000 8) 4%	
obl. à 100½ %	,, 272.500,—
Diversen 9)	
Kerkelijke Leeningen 10)	,, 252.400,—
zijnde:	
<i>Nederland:</i>	
Geref. kerk van Haarlem	
f 300.000 11) 3½ % obl.	
à 100%	f 15.000,—
Geref. kerk van Hillegom	
f 90.000 12) 3½ % obl.	
à 100%	,, 33.000,—
Geref. kerk v. Rotterdam-	
Centrum f 190.000 13)	
3½ % obl. à 100%	,, 30.400,—
R.K. Schoolbestuur der	
Parochie v. O. L. Vrouw	
ten Hemelopneming te	
Doetichem f 120.000	
3½ % obl. à 100%	,, 120.000,—
Vereeniging der Zusters	
van Liefde te Venray	
f 475.000 14) 3½ % 22-	
jar. obl. à 100%	,, 54.000,—
Totaal....	f 9.903.401,25

1) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 12.236.000 voor conversie afgetrokken. 101% houders aflosb. obl., 101½% vrije inschrijvers.

2) Bovendien conversie: *Nederland*: Prov. Noord-Holland f 34.883.000 3—3½% obl. a 100¼%; Prov. Noord-Holland f 8.895.000 2½% 8-jarige obl. a 101½% (van de totale leening, groot f 14.895.000 is reeds een bedrag van f 6.000.000 op inschrijvingsvoorwaarden geplaatst); Prov. Zuid-Holland f 17.048.000 3% obl. a 100%; Gem. Haarlem f 11.921.000 3% obl. a 99½%.

3) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 711.000 voor conversie afgetrokken.

4) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 11.070.000 voor conversie afgetrokken.

5) Conversie: *Nederland*: *Obligatiën*: N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten f 8.000.000 3% obl. a 100%.

6) Bovendien conversie: *Nederland*: *Aandeelen*: Dok- en Werf-Maatschappij Wilton-Fijenoord N.V. f 3.300.000 5% convert. pref. aand. a 106%, met recht van voorkeur voor houders van 5% obl. der obligatie-leening t.l.v. N.V. Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf, in de verhouding 1:1.

7) Uitsluitend voor aandeelhouders, in de verhouding 1:10.

8) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 230.000 voor conversie afgetrokken.

9) Conversie: *Nederland*: *Obligatiën*: Vereeniging „De Loosduinsche groentenveiling” f 185.000 3½% 10-jarige obl. a 99¼%.

10) Bovendien conversie: *Nederland*: Basiliek van St. Jan, Laren, f 200.000 3½% 40-jar. obl. a 100%; Congr. der Paters van het Allerheiligst Sacrament, Nijmegen, f 72.000 3½% 20-jar. obl. a 100%; St. Alphonsus-Stichting, f 300.000 3½% 20-jar. obl. a 100%; Ver. van L.O. op Geref. Grondsl., Rotterdam, f 80.000 3½% 25-jar. obl. a 100%; Ver. voor Chr. Volksonderwijs, Zwolle, f 87.000 3½% 16-jar. obl. a 100%.

11) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 235.000 voor conversie afgetrokken.

12) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 57.000 voor conversie afgetrokken.

13) Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 159.600 voor conversie afgetrokken.

14) Van de totale leening, groot f 675.000 is reeds een bedrag van f 200.000 op emissievoorwaarden geplaatst. Van het netto-provenu der leening is een bedrag van f 421.000 voor conversie afgetrokken.

Voorts werd hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag units (depôtefracties) Trust of Bank & Insurance Shares a pl.m. f 90.65 per 10 units (introduc-tie); op een beperkt bedrag aand. Slavenburg's Bank a 102% (introduc-tie); op een beperkt bedrag cert. van 10 aand. van \$ 5 General American Transportation Corp. a pl.m. \$ 29¼ (introduc-tie); op een beperkt bedrag cert. van 1 en 5 fracties (1/100 en 5/100 depôteenheid) Omnium van cum. pref. aand. in Amerikaansche ondernemingen a pl.m. f 317 per cert. van 1 fractie en f 1.585 per cert. van 5 fracties (introduc-tie) en op een beperkt bedrag cert. van 1/100 en 5/100 depôteenheid Verdeeld-Risico-Combinatie „Verico”-Trust a pl.m. f 306 voor 1/100 en f 1.523 voor 5/100 eenheid (introduc-tie).

Emissies in 1938.

(In Gulden)

Nieuw kapitaal:

Conversie:

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal	Conversie:
Jan.	2.461.075,—	1.740.000,—	4.201.075,—	1.076.515.650,—
Febr.	9.267.401,25	636.000,—	9.903.401,25	110.140.600,—
	11.728.476,25	2.376.000,—	14.104.476,25	1.186.656.250,—

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.

Ult. Februari 1938 (in Gulden)

AFDEELING Ia <i>Dir. belastingen.</i>	Kohieren voor den dienst 1938 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t. m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾	
	Benaming der middelen	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.		Zuiver bedrag
Grondbelast. a)		5.849.041	—	5.849.041	7.370.471
Inkomst.bel. b)		24.860.420	451.757	24.408.663	21.917.716
Vermogensbel. c)		6.773.740	37.159	6.736.581	5.757.178
Verdedig.bel. I		3.804.186	27.913	3.776.273	2.745.105
Bel. v. d. doodehd.		552.230	—	552.230	306.352
Totalen . . .		41.839.617	516.829	41.322.788	38.096.822

a) ¼ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 60—78 procenten. c) Hoofdsom + 75 procenten.

1) Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅓ gedeelte van het met 1 Mei 1938 aanvangende belastingdienstjaar 1938/1939 en ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938. 2) Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938 en ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937.

AFDEELING Io <i>Overige middelen.</i>	Februari 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenkomstige periode 1937
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmel.	1.053.993	2.082.822	1.286.959
Rechten op den invoer	6.582.646	13.622.441	13.610.327
Statistiekrecht	194.017	390.231	382.336
Accijns op zout	300.424	437.920	384.106
Accijns op geslacht	587.741	1.193.426	1.067.219
Accijns op wijn	91.179	123.699	76.925
Accijns op gedistill.	2.129.984	4.412.469	4.529.331
Accijns op bier	498.941	1.052.131	941.691
Accijns op suiker	4353.072	9.219.087	8.787.122
Accijns op tabak	3.041.391	6.266.844	5.517.002
Bel. op gouden en zilverw.	39.680	81.831	73.314
Omzetbelasting	6.176.272	10.533.319	9.727.283
Couponbelasting	713.275	1.302.595	1.542.923
Recht. en boeten v. zegel	1.948.824 ^{a)}	4.196.694	6.329.507
Recht. en boet. v. registr.	1.099.581	3.226.801	2.193.911
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	4.506.479	8.449.364	7.129.254
Opbrengst d. loodsgelden	61.863	127.850	140.989
Totalen . . .	33.378.912	66.719.524	63.720.199

1) Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. f 421.047 (Beursbel.). 2) Idem f 856.695.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13-19 Mrt. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	13-19 Mrt. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	46.411	285.218	285.125	420	2.547	12.725	287.765	297.850
Rogge	4.935	43.563	74.384	—	—	647	43.563	75.031
Boekweit	175	2.577	2.086	—	—	—	2.577	2.086
Mais	34.565	313.951	296.432	83	26.941	43.748	340.892	340.180
Gerst	14.690	81.153	106.202	1.811	3.912	4.944	85.065	111.146
Haver	15.918	70.674	41.971	414	1.450	2.180	72.124	44.151
Lijnzaad	3.008	30.626	30.663	2.528	62.680	64.067	93.306	94.730
Lijnkoek	2.602	20.040	11.515	—	—	—	20.040	11.515
Tarwemeel	1.747	12.726	7.356	580	4.305	1.340	17.031	8.716
Andere meelsoorten	761	8.463	11.949	160	1.143	1.086	9.606	13.035

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Febr. 1938	1938	1937
Motorrijtuigenbelasting	1.348.907	2.855.356	2.555.870
Rijwielbelasting	13.893	27.567	26.163
Totalen	1.362.800	2.882.923	2.582.033

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1937/1938 Zuiver bedrag der kohlieren tot en met de maand Febr. 1938	Zuiver bedrag der kohlieren voor den dienst 1936/37 tot en met de zelfde maand van 1937
Gemeente.f.belast.	59.001.011	55.609.017
Opc. verm. t. get. v. 50	5.680.007	4.846.853

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1937.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere opbrengst over het tijdvak van 1 Jan. 1937 tot en met de maand Febr. 1938
Grondbelasting. (¼ hoofdsom + 20 opcenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.)	10.300.000	10.341.411
Inkomstenbelasting	72.000.000	71.336.044
Vermogensbelasting	18.000.000	19.648.984
Verdedigingsbel. I	8.000.000	10.331.001
Belasting v. d. doode hand	2.000.000	1.947.829
Divid.- en tantiëmebelasting	13.800.000	22.378.009
Rechten op den invoer	91.250.000	97.257.563
Statistiekrecht	1.600.000	2.769.178
Accijns op zout	2.000.000	1.804.516
Accijns op geslacht	6.000.000	7.359.919
Accijns op wijn	1.800.000	2.203.476
Accijns op gedistilleerd	27.500.000	28.454.092
Accijns op bier	7.000.000	7.814.709
Accijns op suiker	53.000.000	55.298.709
Accijns op tabak	32.500.000	35.336.082
Belast. op gouden en zilverw.	475.000	571.390
Omzetbelasting	62.500.000	74.159.915
Couponbelasting	5.500.000	6.321.637
Rechten en boeten van zegel	16.400.000	32.561.391
Rechten en boeten v. registr.	11.100.000	16.646.764
Rechten en boeten v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	40.800.000	45.030.185
Opbrengst der loodsgelden	500.000	860.794
Totalen	484.025.000	550.433.598

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1938	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohlieren tot en met de maand Febr. 1938
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	9.600.000	5.282.320
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	20.000.000	1.359.008
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig opcenten op de hoofdsom)	15.500.000	—
Vermogensbelasting (twee en twintig opcenten op de hoofdsom)	2.500.000	—
Inkomstenbelasting (tien opcenten op de hoofdsom)	4.700.000	—
Totalen	52.300.000	6.641.328

STATISTIEKEN.

BANKDISCOUNTS.

Ned. Disc. Wissels. 2	3 Dec. '36	Lissabon	4 11 Aug. '37
Bk. Bel. Binn. Eff. 2½	3 Dec. '36	Londen	2 30 Juni '32
Vrsch. in R.C. 2½	3 Dec. '36	Madrid	5 9 Juli '35
Athene	6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B.1	26 Aug. '37
Batavia	3 14 Jan. '37	Oslo	3½ 5 Jan. '38
Brussels	5 1 Febr. '35	Parijs	3 12 Nov. '37
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag	3 1 Jan. '36
Boekarest	4½ 15 Dec. '34	Pretoria	3½ 15 Mei '33
Brussels	2 16 Mei '35	Rome	4½ 18 Mei '36
Boedapest	4 28 Aug. '35	Stockholm	2½ 1 Dec. '33
Calcutta	3 28 Nov. '35	Tokio	3.285 7 Apr. '36
Dantzig	4 2 Jan. '37	Weenen	3½ 10 Juli '35
Helsingfors	4 3 Dec. '34	Warschau	4½ 18 Dec. '37
Kopenhagen	4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk.1	25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1938				1937	1936	1914
	19 Mrt.	14/19 Mrt.	7/12 Mrt.	28 Febr. 5 Mrt.			
Amsterdam Partic. disc.	¼	¼	¼	¼	¼	1-½	3¼-3½
Prolong.	½	½	½	½	1	1½-2	2¼-3¼
Londen Daggeld	½-1	½-1	½-1	½-1	½-1	½-1	1¾-2
Partic. disc.	17/32	17/32	17/32	17/32	17/32-9/16	17/32-9/16	4¼-3¼
Berlijn Daggeld	2¼-3	2¼-3	2¾-3½	2¾-3½	3-3½	2½-3¼	—
Maandgeld	2¼-3	2¼-3	2¾-3	2¾-3	2¾-3	3-1¼	—
Part. disc.	27/8	27/8	27/8	27/8	3	3	2½-1½
Warenw...	4-½	4-½	4-½	4-½	4-½	4-½	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	¾	1¾-2½
Partic. disc.	½	½	½	½	¾-1½	¾-1½	—

1) Koers van 18 Maart en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
15 Mrt. 1938	1.80 ½	8.97 ¾	72.42 ½	5.46	30.36	100 ¾
16 " 1938	1.81 ½	9.00 ½	72.65	5.53	30.46	100 ½
17 " 1938	1.81	8.98 ½	72.60	5.64	30.44	100 ¾
18 " 1938	1.81 ½	8.98	72.60	5.55	30.46	100 ¾
19 " 1938	1.81 ½	8.98 ½	72.57 ½	5.59	30.50	100 ¾
21 " 1938	1.80 ½	8.97 ¾	72.51	5.53 ½	30.41	100 ¾
Laagste d.w.1)	1.79 ¾	8.97	72.25	5.37 ½	30.24	99 ¾
Hoogste d.w.1)	1.81 ½	9.01	72.85	5.65	30.55	100 ¾
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
15 Mrt. 1938	41.47	—	6.33	—	—	—
16 " 1938	41.61	—	6.33	—	—	—
17 " 1938	41.54	—	6.33	—	—	—
18 " 1938	41.50	—	6.33	—	—	—
19 " 1938	41.50 ½	—	6.33	—	—	—
21 " 1938	41.47 ½	—	6.34	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.35	—	6.27 ½	—	—	—
Hoogste d.w.1)	41.65	—	6.37 ½	1.40	9.60	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
15 Mrt. 1938	46.27 ½	40.07 ½	45.12 ½	3.97	47	1.80 ¾
16 " 1938	46.40	40.20	45.25	3.98	47	1.80 ¾
17 " 1938	46.30	40.10	45.15	3.97 ½	47	1.80 ¾
18 " 1938	46.25	40.07 ½	45.12 ½	3.97	47	1.80 ¾
19 " 1938	46.27 ½	40.10	45.15	3.97 ½	47	1.80 ¾
21 " 1938	46.25	40.07 ½	45.12 ½	3.97 ½	47	1.80 ¾
Laagste d.w.1)	46.15	40.—	45.—	3.95	46 ½	1.79 ¾
Hoogste d.w.1)	46.45	40.30	45.35	4.01	47 ½	1.81 ¾
Muntpariteit	46.671	66.671	66.671	6.266	95 ¾	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
15 Mrt. 1938	4,98 ½	3,06 ½	40,17	55,50
16 " 1938	4,96 ½	3,08 ½	40,14	55,13
17 " 1938	4,96 ½	3,09 ½	40,16	55,29
18 " 1938	4,94 ½	3,06 ¾	40,13	55,11
19 " 1938	4,96 ½	3,08	40,14 ½	55,29
21 " 1938	4,96	3,04 ¾	40,12	55,28
22 Mrt. 1937	4,88 11/32	4,59 ¾	40,22	54,73
Muntpariteit..	4,86	3,90 ¾	23,81 ¼	40 ¾

Table with columns for various commodities: GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER per kg, KAAS, EIEREN. Includes sub-headers for origin and quality, and a list of dates from 1927 to 1938.

Table with columns for: JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN, ZIJDE, RUBBER. Includes sub-headers for grades and origins, and a list of dates from 1927 to 1938.

Table with columns for: KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETRIJ-IJZER, ZINK, ZILVER. Includes sub-headers for grades and origins, and a list of dates from 1927 to 1938.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates for various locations including Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Istanbul, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Riode Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Table showing silver prices for 15 Mrt. 1938, 16, 17, 18, 19, 21, 22 Mrt. 1937, and 27 Juli 1914.

GOUDPRIJS

Table showing gold prices for 15 Mrt. 1938, 16, 17, 18, 19, 21, 22 Mrt. 1937, and 27 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table detailing the status of the national treasury, including sections for Vorderingen, Verplichtingen, and Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing floating debt of the Netherlands-Indies, including Saldo Javase Bank and Vorderingen.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table showing main items of the Curacao Bank in thousands of guilders, with columns for Date, Metaal, Circulatie, Voor-schotten aan de kolonie, Dis-conto's, Diverse rekeningen, and Diverse rekeningen.

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 Maart 1938.

Table of the abbreviated balance sheet of the Dutch Bank as of March 21, 1938, including sections for Activa and Passiva.

Table showing the balance sheet for Kapitaal, Reservefonds, Bijzondere reserve, Pensioenfond, Bankbiljetten in omloop, Bankassignatiën in omloop, Rek.-Cour., and Diverse rekeningen.

Table showing Beschikbaar metaalsaldo, Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is, and Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht.

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 65.883.125,— 2) Waarvan in het buitenland f 136.289.057,10

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table showing main items in thousands of guilders, including columns for Data, Goud, Circulatie, Andere opeschb. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, and Dek-tingsperc.

Table showing main items in thousands of guilders, including columns for Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Belee-ningen, Papier op het buitenl., and Diverse reke-ningen.

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Table showing main items of the Java Bank, including columns for Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opeschb. schulden, and Beschikb. metaal-saldo.

Table showing main items of the Java Bank, including columns for Data, Wissels, buiten N.-Ind. betaalb., Dis-conto's, Belee-ningen, Diverse reke-ningen, and Dek-tings-percentage.

1) Sluftp. der activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.